

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NÁPADNÍK HER PRO SLOHOVOU, KOMUNIKAČNÍ A DRAMATICKOU VÝCHOVU

METODICKÁ PŘÍRUČKA

Mgr. Jana Juránková, Věra Krsková, Mgr. Martina
Lenhartová, Mgr. Iva Nesvadbová, Mgr. Leona Šponarová

2012

ZŠ PRAKTICKÁ A ZŠ SPECIÁLNÍ KRÁLÍKY

OBSAH

1.	MOTIVAČNÍ HRY.....	2
2.	DRAMATICKÁ VÝCHOVA	5
3.	ROZVOJ SLOVNÍ ZÁSoby	30
4.	MLUVNÍ CVIČENÍ.....	59
5.	JAZYKOLAMY.....	62
6.	VYPRAVOVÁNÍ.....	74
7.	POPIS.....	82
8.	DOPIS, INZERÁT, REKLAMA.....	90
9.	SPOLEČENSKÝ STYK	91

**Metodická příručka vznikla v rámci projektu Škola plná života,
reg. č. CZ.1.07/1.2.13/03.0003.**

1. MOTIVAČNÍ HRY

Nafukuju a snad mi nepraskne - dechová cvičení

Pomůcky: žádné

Úkolem dětí je vytvořit dvojice a zahrát si na nafukování balónku. Jeden hráč z dvojice představuje balónek a druhý nafukuje. Hráč, který nafukuje, určí na druhém hráči, kde má umístěný pomyslný ventil (vhodný je třeba prst u ruky, rameno, loket, tak aby na sebe hráči viděli). Míček leží na zemi a musí poslouchat a reagovat pohybem podle toho, jak ho nafukuje druhý hráč. Nafukující předvádí pohyb při nafukování, střídá různé rytmy a může nechat balónek upustit. Je důležité, aby si žáci vyzkoušeli obě role a snažili si vzpomenout, co dělá opravdový balónek, reagovali tělem na vydávané zvuky.

Pohybově-komunikační rozcvička

Pomůcky: žádné

Stoupneme si do kruhu. První řekne – dej pravý prst na bradu. Další zopakuje, znázorní pohybem a přidá – dej levou ruku na rameno. Další zopakuje, znázorní pohybem a přidá – dej pravý prst na bradu....

Housenka - artikulační cvičení

Pomůcky: žádné

Učitel určí jedno dítě, které bude představovat hlavu housenky. Housenka chodí po třídě a říká slovo mňam, mňam... prochází mezi dětmi, ten, koho se dotkne, zařadí se za ni, chodí v rytmu a vyslovuje stejné slovo. Hra pokračuje, až se zařadí všechny děti. Děti se prostřídají v úloze hlavy housenky a pokaždé vyslovují jiná slova (učitel vždy určí slova a snaží se zařadit slova se všemi důležitými hláskami).

Vrhcáb –řetězovka

Pomůcky: žádné

Hrou se trénuje paměť a pozornost. Děti jsou v kruhu a začíná dialog: „Znáš vrhcába?“ „Jakého vrhcába?“ „Vrhcába, co na tebe vyplazuje

jazyk.“ A vyplázne na souseda jazyk. Ten se otočí k dalšímu a opakuje mluvní hru. Zopakuje to, co řekl před ním a přidá: ...
„Vrhcába, co na tebe vyplazuje jazyk a směje se.“ Pokračuje se dál, postupně se přidávají další pohybové aktivity – co na tebe mrká, drbe se za uchem, češe se, ...

Pohybové odpovědi na otázky

Pomůcky: žádné

Všichni si stoupneme do kruhu. Vedoucí hry stanoví otázku (1 – 3). Postupně na ně odpovídáme (po obvodu kruhu), přitom všichni děláme pohyb – pomalu do dřepu, kočičí hřbet, dřep, stoj – pořád dokola, dokud se mluví

Dívej se do očí

Pomůcky: žádné

Procházíme se po třídě. Na tlesknutí se upřeně dívej nejbližšímu sousedovi do očí. Na tlesknutí pokračuj v chůzi dále. A znovu... Po ukončení hry rozbor – jaké jsi měl pocity?

Představím se

Pomůcky: žádné

Úkolem každého žáka je představit se pomocí svého vlastního křestního jména. Křestní jméno si každý řekne podle pravdy své a k němu přidá příjmení, které je vymyšlené, ale charakterizuje žáka. Příjmení vymýšlejí žáci postupně podle daných pravidel: rýmuje se s křestním jménem, vyjadřuje vlastnost nositele (Rychlý, Tlustý...) nebo souvisí se skutečným příjmením, může být jakýmkoliv slovním druhem.

Když jdou zvířátka spát - dechová cvičení

Pomůcky: brčka, malé obrázky zvířat na papíře, asi 40cm provázky
Každé z dětí dostane několik obrázků zvířat na papíře, brčko a provázek. Z provázku si na lavici vytvoří kroužek - pomyslný pelíšek pro zvířátka. Úkolem každého dítěte je brčkem dát zvířátka spát do pelíšku. Děti musí dechem ovládat brčko, přisát papírové zvířátko a odložit ho do pelíšku.

Asociace

Pomůcky: žádné

Na tabuli nakreslíme svislé čáry IIIIIIIII. Co ti to připomíná? (hrábě, tráva, hřeben, žebřík, látka, mříž, plavecké dráhy, přechod pro chodce, linky v sešitě, schody, šňůry na prádlo,)

Ukáži hadr (kus látky) – co ti připomíná? Čekám tak dlouho, dokud se netrefí do toho slova, které chci (plachetnice)

Dvojice

Pomůcky: provázky

Hry pro utváření dvojic žáků.

Učitel drží provázky přehnuté na polovinu – každý žák si chytne jeden konec, vzniknou náhodné dvojice

Navázání kontaktu očima – děti se postaví do kroužku, očima si vyberou toho, s kým utvoří dvojici (limit 30 sec)

Učitel rozdává imaginární provazy – hod' spolužákovi imaginární provaz, přetahuj se, ... (zážitek, spolupráce)

Čínská restaurace

Pomůcky: žádné

Žáky rozdělíme na dvě skupiny. Jedna skupina jde za dveře, vymyslí název jídla, které má tolik slabik, kolik jich je ve skupině. Každý si zvolí jednu slabiku, kterou stále říká po návratu do třídy. Úkolem druhé skupiny je poskládat jednotlivé slabiky do názvu jídla. Pak výměna rolí.

Volné psaní

Pomůcky: žádné

Co se ti vybaví, když slyšíš... (píšu, co mne napadá, bez přemýšlení)

Na Kyněše

Pomůcky: žádné

Žáci se rozmístí v prostoru, zavřou oči a hledají Kyněše. Učitel určí Kyněše. Žáci se pohybují v prostoru, když najdou spolužáka, dotknou se ho a zeptají se ho – Kyněš? Pokud není spolužák Kyněšem, odpoví neKyněš. Pokud je žák Kyněšem, neodpoví na

dotaz a žák se na něj napojí – zůstane tak, jak se ho dotkl a stává se automaticky částí Kyněše. Hra se hraje až do doby, kdy poslední žák najde Kyněše. (Místo Kyněš – syčíme jako hadi, slabiky, ...) Teprve potom je dovoleno otevřít oči a prohlédnout si, jak Kyněš vypadá.

Sít' přátelství

Pomůcky: klubko vlny - provázku

Děti stojí v kruhu, jedno z nich má v ruce klubko vlněné příze či provázku. Nejprve osloví toho, komu chce klubko předat. Z klubka, které předává, si však v ruce ponechá jeho konec (či začátek?). Ten, kdo klubko obdržel, ho pak stejným způsobem předává někomu dalšímu. Také on si však v ruce ponechává odvinutou část provázku. Protože si děti klubko nepředávají popořadě, ale podle toho, koho oslovují, vzniká tak mezi nimi síť přátelství, protože byla tkána s úmyslem toho druhého potěšit, říci mu něco hezkého.

2. DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Živé obrazy

Pomůcky: žádné

Dvojice mají na přípravu 7 minut, musí si při tvoření obrazu odpovědět na otázky KDO, KDY, KDE, JAK, PROČ. Dvojice se musí na obrazu domluvit, musí to být jednoznačné. Ostatní zavřete oči, dvojice utvoří obraz, pak ostatní hádají na otázky kdo, kdy...

Je dán obraz – ze zdi teče voda – dotvářej obraz (1. překvapení, 2. telefonuje, 3. kýbl, 4. hadr, ...)

Obraz – sedni si na židli – dotvoř dvojici (odhad situace, nepatrné změny obrazu – hra těla, změna významu)

se postaví v nějaké pozici, 2. dotváří obraz, 3. ... – dotváří ten, kdo si myslí, že ví (startér – závodník – časoměřič – medaile ...)

Text – vytvoř 3, 4 obrazy určitého textu, ostatní hádají, o čem text bude (skupinová práce), pak čtení (např. povídka na půl stránky) – pochopení textu

Dotváření obrazu – co asi povídají? (1. sedí, 2. stojí, 3. si sedne) – televize

Předved' typický obraz nějaké pohádky – uhádnete, o kterou se

jedná?

Jeden z hráčů vytvoří sochu a jeho soused ji doplní tak, aby vzniklo sousoší dávající smysl.

Vyjádří rozčilení, radost, smutek, zlost, nudu pomocí pantomimy, nějakou slabikou.

Honzo, porad'

Pomůcky: žádné

Uvolňovací hra, která současně rozvíjí představivost a fantazii. Děti se tajně domluví na určité činnosti (řemesle), které budou každý po svém předvádět a obrátí se na Honzu – honiče s otázkou: „Honzo, Honzo, porad', co teď máme dělat?“ Honza odpoví: „Dejte se do práce!“ Děti znázorňují dohodnutou činnost až do chvíle, než Honza odpoví: „Vy jste ...!“ Když uhodne, smí začít honit. Kdo dostane babu, je příštím Honzou.

Tohle dokážu taky!

Pomůcky: maňásek chlapce, holčičky

Učitel má k dispozici dva maňásky - chlapce a holčičku. Vysvětlí dětem pravidla hry. Každý se pohybuje a napodobuje pohyb maňáska stejného pohlaví, jako je on sám. Učitel zvedne maňáska do výše očí, a to znamená, že daná skupina dětí se postaví. Pokud schová stejného maňáska za záda, určená skupina dětí se posadí. Děti sledují maňásky a vykonávají stejné pohyby jako maňásek. Učitel používá maňásky střídavě, může použít oba současně.

Předved', co sis přečetl!

Pomůcky: lístečky s názvy povolání, zvířat

Hra je určená pro dvě družstva, která mezi sebou soupeří. V každém družstvu si určí jednoho hadače - překladatele pantomimy. Ostatní žáci hledají po třídě rozmístěné lístečky s názvy povolání nebo zvířat. Jejich úkolem je pantomimicky předvést svému hadači, co bylo napsáno na lístku, a hadač jde a pošeptá vedoucímu hry (učiteli), co ostatní předváděli. Pokud družstvo uhodlo a správně přeložilo z pantomimy, získává bod.

Jakou mám dnes náladu?

Pomůcky: žádné

Úkolem dětí je přednést nějaké sousloví, například „mám velký hlad“, „je tu zima“, „všichni běžíme“. Každý žák si vybere, jaké chce sousloví. Důležitý je ale její dramatický přednes. Nejdříve říkáme sousloví jako legraci, směšně, poté tragicky, jako komentář ze sportovního utkání, jako pohádku pro malé děti, jako tajemný nebo strašidelný příběh, atd. Při přednesu se nepoužívá jiných slov, jen se předfíkává dané sousloví. Dítě je může opakovat tolikrát, kolikrát uzná za vhodné.

Mám pro tebe dárek

Pomůcky: žádné

Děti sedí v kruhu na zemi. Představí si, že mají pro svého souseda dárek. Učitel určí, kdo začne podávat jako první imaginární dárek. Dárek putuje po kruhu, a každý se snaží si představit, co to může být, a podle toho taky svůj dárek uchopuje. Když dárek doputuje ke svému autorovi, tzn. na začátek kruhu. Každý postupně řekne, co si představoval, a na závěr řekne začínající hráč, co byl původní dárek. Vznikají zábavné situace, kdy si pod jedním pohybem mohou žáci představit různé předměty - někdo předává voňavou květinu a jiný uchopuje meč.

Převrácené pohádky

Pomůcky: lístečky se jmény pohádkových bytostí

Vybereme tolik lístečků se jmény pohádkových bytostí, kolik máme dětí ve skupině. Snažíme se vybírat pokud možno co nejvíce nesourodé postavy. Děti rozdělíme do početně stejných skupin. Potom si děti vylosují lísteček s pohádkovou postavou. Ve skupině se tak sejdou postavy, které spolu vůbec nesouvisí (třeba Karkulka, princezna, Pták Ohnivák). Jejich úkolem je vymyslet a předvést ostatním skupinám krátký zábavný příběh nebo novou pohádku.

Co jsem od koho dostal?

Pomůcky: žádné

Každý z hráčů si představí nějaký předmět. Nikomu neprozrazuje, o jakou věc jde, a snaží se pantomimicky předvádět činnost, která je s tímto předmětem spojená (rýč- rytí, pero- psaní). Všechny děti chodí po prostoru a v momentě, kdy někoho potkají, „předají“ mu svoji činnost. Pokud potkají někoho dalšího, předávají mu už činnost, kterou dostali, ne tu svoji původní.

Na závěr hry si děti představí společně poslední činnost, kterou dostaly a ostatní hádají, co je to za předmět – činnost, a zjišťují, kdo ji začal posílat a jestli se některé předměty neztratily nebo se nerozmnožily.

Kdo jsi?

Pomůcky: žádné

Učitel pošeptá dětem název z určité skupiny (např. zvířata, pohádkové bytosti, povolání...)

Vždy dvě děti mají stejný název, jejich úkolem je najít se. Děti se zastavují před sebou a popisují název, který jim učitel pošeptal, ale nesmí říci název. Postupně zjišťují, co jim kdo o sobě prozradil, a snaží se najít druhého do dvojice.

Na orchestr

Pomůcky: žádné

Děti sedí v kroužku. Každého úkolem je vybrat si nějaký hudební nástroj a předvádět pantomimickou hru na něj. Obměna: učitel vybere dirigenta a děti se snaží pohybovat s nástroji podle jeho dirigování.

Sluníčko nás budí

Pomůcky: žádné

Úkolem dětí je napodobovat pohyby, které provádíme po ránu, když nás sluníčko budí. Podle věku dětí zadáváme úkoly. Malým dětem pomáhá učitel, pohyby předvádí a doprovází komentářem.

Protahujeme se v posteli, posadíme se a protáhneme si ruce, zíváme, protřeme si oči a prohrábneme si vlasy, postavíme se a usmějeme se

na sluníčko. Starším dětem jenom říkáme komentář a děti provádějí pohyby. Pro starší je také obměna: co dělá sluníčko v jiné denní a večerní době a co děláme my? (opalování, velké teplo v poledne, zapadající sluníčko a večerní usínání, aj.).

Čtyři rohy – čtyři království

Pomůcky: žádné

Jednotlivé rohy místnosti představují království, která barevně označíme a domluvíme se na jejich náladě (např. modré – smutné, červené – veselé, hnědé – ospalé, zelené – energické). Každé království má také svého krále, od něhož se děti dozvídají, co se v něm bude dělat. Např. v modrém se bude hrát honička – ale smutná honička, v červeném se bude zpívat veselá písnička apod.

Roční období

Pomůcky: žádné

Dvě skupiny si formou hádanky vzájemně předvádějí nejrůznější činnosti, pohybové akce a hry, které se vážou k jednomu ze čtyř ročních období (zima – stavění sněhuláka, koulování, sáňkování atd., jaro – hraní kuliček, skákání panáka, velikonoční pomlázka atd.)

Hra na živly

Pomůcky: žádné

Je v podstatě jednoduchou improvizací, při níž děti pohybově a zvukově ztvárňují představu některého z přírodních živlů, vodu, oheň, vítr, od jeho vzniku až po jeho splnutí či zánik.

Oheň: Z malé jiskřičky se pomalu rozhořívá oheň, a jak se postupně zvětšuje, stává se smělejší, veselejší, jiskrnější, až může přerůst v hrozivý požár, který zachvacuje všechno kolem sebe.

Voda: Nepatrný pramen, který si z podzemí hledá cestu. Na povrchu se pak z malého horského pramínku mění v potůček, řeku. Ta sílí a mohutní a valí se přes všechno, co se jí staví do cesty.

Spojením obou živlů může vzniknout velice zajímavá pohybová kompozice (pro niž musíme samozřejmě nejprve stanovit rámcový děj, např. voda uhasí oheň).

Jiným spojením může být oheň – vítr, mráz – voda, slunce – voda, ...

Hra na dirigenta

Pomůcky: žádné

Děti sedí nebo stojí v kruhu a jedno z nich převezme roli „dirigenta“, tedy toho, kdo určuje společný pohyb. Úkolem pozorovatele je odhalit, kdo z dětí tuto roli převzal. Hra by však neměla být pouhým bezduchým opakováním určitého pohybu (hraju na housle, tahám se za ucho, atd.), ale pokud možno přesným opakováním jednoduchého plynulého pohybu – např. od pomalého zvedání dlaní od země, jejich překřížení, kroužení, zvedání a opět pomalé klesání až na podlahu. Úkolem dirigenta je nejenom velice citlivě řídit pohyb ve skupině, ale i snažit se do myšlení a uvažování ostatních (rozumí mi, tuší jaký pohyb chci udělat?) Velice často se musí sám podřídit pohybu někoho ze skupiny zejména ve chvíli, kdy ho dotyčný trochu pozměnil, špatně pochopil nebo nepřesně zopakoval.

Hra na zrcadla

Pomůcky: žádné

Je variantou hry na dirigenta s tím rozdílem, že se nehraje ve skupině, ale ve dvojicích. Snahou dvojice je co nejdokonalejší souhra, tak abychom nepoznali, kdo pohyb řídí.

Pozn.: Hru je lépe rozehrávat tím způsobem, že všichni ostatní na chvíli zavrou oči – např. než napočítáme do tří, abychom dvojici dali možnost počátečního impulsu rozehrání.

Hra na sochy

Pomůcky: žádné

Základem všech těchto her je vytvoření určitého postoje, který vzniká buď z vnitřní představy (jsem král, veselá socha apod.) nebo náhodně, zastavením ve štronse. Avšak i tady je třeba hledat nějakou vnitřní souvislost. Může vznikat až v průběhu hry, kdy ostatní za sochu promlouvají nebo se k ní přidávají a vytvářejí sousoší. „Socha“ bývá dílem okamžitého nápadu a většinou jí předchází rytmický pohyb prostorem zastavený štronsem. Příklad vedení: „Míchám hlínu, míchám hlínu a vymíchám – zvědavou sochu“ apod.

Hra na sochaře

Pomůcky: žádné

Patří k dalším variantám hry na dirigenta. „Sochař“ zaujme určitý postoj (vytvoří sochu), který po něm všichni zopakují. Pozorovatel stojí uprostřed kruhu a snaží se sochaře odhalit. Ten samozřejmě mění postoj ve chvíli, kdy není sledován.

Rozvinutí pohybu

Pomůcky: žádné

Hrajeme v kruhu. První z hráčů vytvoří „sochu“. Soused převezme jeho postoj a jednoduchým pohybem ho rozvine dál a zastaví se ve štronsu. Stejně tak pokračují ostatní. V jiné variantě si předem zvolíme roli a situaci, kterou budeme rozfázovaným pohybem postupně vytvářet, např. kluk, který se učí bruslit.

Další variantou je hra, při níž první z hráčů pantomimicky předvádí určitou činnost (ryje záhon, hraje na klavír...). Po chvíli, když je zřejmé, o jakou činnost se jedná, ho zastavíme ve štronsu. Hráč vedle přejímá co nejdětalněji jeho postoj, ale rozehrává z něho naprosto jinou, odlišnou činnost. Asi nejnáročnější bude varianta, ve které hráč pantomimicky znázorňuje určitou činnost a po chvíli přejde sám, bez zjevného přerušování pohybu zcela plynule v jinou činnost.

Pohyb v prostoru

Pomůcky: žádné

Nejprve je třeba si s dětmi vytvořit představu prostoru, v němž se budeme pohybovat jako ve skutečném (krajina, město, budova atd.)

Les: chůze po měkkém mechu, v hustě zarostlém lese, mezi polomy, v ostružiní, ve vysokém sněhu...

Louka: brouzdáme se ranní rosou, vysokou trávou...

Voda: brodíme se mělčinou, bahnem, vstupujeme do hlubší a dravější řeky...

Překonávání překážky

Pomůcky: žádné

Před námi je vysoký, hustě zarostlý plot, který nemůžeme přelézt. Někde v něm je však ukryt malý otvor a jím můžeme prolézt....

Jsem uvězněn v koši s víkem, snažíme se dostat ven....
Zamotali jsme se do velké rybářské sítě....
Jsme v jeskyni, jejíž vchod je zavalen kamenem...

Monstrum

Pomůcky: žádné

Děti navrší na sebe různým způsobem židle, krabice apod. Pak celou stavbu zakryjí velkou plachtou. Vznikne tak zvláštní, mnohovýznamový tvar – „monstrum“. Dětem pak necháme čas, aby si ho mohly dobře prohlédnout a vymyslet, co jim připomíná a jaká situace by se kolem něho (nebo i uvnitř) mohla rozvinout. Ten, kdo má nápad, začne tuto situaci rozehrávat. Např. námořník na zbytku ztroskotané lodi se snaží doplout do přístavu. Ostatní se postupně do jeho hry přidávají a přijímají role, které jim tato situace nabízí. Hru není nutné za každou cenu dokončit, důležitý je nápad a jeho, byť jen krátké rozvinutí.

Příběh domu

Pomůcky: žádné

Nejdříve postavíme dům ze všeho, co je ve třídě dostupné (židle, krabice, papír apod.). Úkolem dětí (nejlépe v menších skupinách) je však současně vymyslet a ostatním pak v závěru vyprávět nebo zahrát historii domu či příběh, který se v něm odehrál.

Všichni lidé v tomto městě

Pomůcky: žádné

Žáci stojí v kruhu a postupně každý z nich říká: „Všichni lidé v tomto městě – zpívají“, a nato všichni začnou zpívat. Pokračuje se dál po kruhu. Další možnosti: (tancují, skáčou, dívají se, křičí, plavou, řídí auto, nakupují, ...)

Maminky a mlád'átka

Pomůcky: žádné

Maminky jsou ve vnějším kruhu a uprostřed kruhu jsou jejich mlád'átka, která ještě nevidí. Maminky se přemístí a začnou volat - zvířecí řečí svoje mládě k sobě.

Asociační kruh

Pomůcky: žádné

Učitel zadá nějaké téma, každý žák v kruhu řekne, co se mu hned vybaví pod daným pojmem a předvede pantomimou.

Hra na telefon

Pomůcky: žádné

Děti sedí v kruhu, první rozehrává hru vytleskáváním na čtyři doby. Na první a druhou dobu zopakuje své křestní jméno a na třetí a čtvrtou dobu jméno toho, komu právě telefonuje (Iva – Iva, Kamila – Kamila).

Pozdrav v kruhu

Pomůcky: míček

Děti si v kruhu posílají míček, současně se přitom oslovují jménem a říkají: „Ahoj Dana, posílám ti míč (radost, úsměv, ...)“. Dana poděkuje, posílá míč stejným způsobem dál.

Co rád dělám

Pomůcky: žádné

Děti se v kruhu představují křestním jménem a přidávají, co mají rády, nebo co rády dělají („Já jsem Kuba a mám rád nanuky.“ Soused napravo opakuje a přidá: „Ty jsi Kuba a máš rád nanuky. Já jsem Jarka a ráda zpívám.“)

Jméno v kruhu

Pomůcky: žádné

Děti stojí v kruhu, jedno po druhém jde doprostřed, představí se křestním jménem a současně přidá nějaký pohyb (zamává, zatleská, zatočí se, ...). Dítě zůstane v kruhu a ostatní jeho jméno a pohyb zopakují. Potom se dítě vrací zpět a do kruhu vstoupí někdo další.

Jaký jsem

Pomůcky: žádné

Děti se pokoušejí vyjádřit vhodným přívlastkem, jak se právě cítí. První rozehrává (veselá Hanka), další dítě (ospalý Venda), ...

Místo po mé pravice je volné

Pomůcky: židle

Děti sedí v kruhu, v němž je jedna židle navíc. Dítě, po jehož pravici je volné místo, rozehrává hru např. slovy: „Místo vedle mne je volné, přál bych si, aby si tam sedla Eva, protože má červenou mašli a je hodná.“ Eva si přisedne, na její uvolněné místo reaguje podobným způsobem další dítě.

V čem jsme stejní

Pomůcky: žádné

Úkolem dětí je najít kamaráda, s nímž má žák jednu nebo dvě věci společné: barva oblečení, barva vlasů, výška, ...

Na Budlika

Pomůcky: žádné

Koho se Budlik (baba) dotkne, ten ho musí následovat, ale tak, že si drží místo, kam dostal babu. Takto za Budlikem pochoduje mlčky skupina „postižených“. Vysvobodit je může pouze učitel, když v určitý okamžik zvolá: „Budliky – budliky.“ Všechny děti se rozutečou, koho Budlik chytí, stává se příštím Budlikem.

Na pérka

Pomůcky: žádné

Každé dítě si vybere místo, kde se postaví. Je „pérkem“, které spí. Hru rozehrává určené „pérko“, které se probudí a snožmo doskáče ke kterémukoliv z dětí, dotkne se ho a postaví se na jeho místo. Protože je však „pérkem“, poskakuje snožmo dál na místě. Dítě, kterého se dotklo, snožmo doskáče k dalšímu, až posléze poskakuje na místě celá třída. Poslední „pérko“ zase hru vrací zpět. Doskáče k některému z poskakujících „perek“, dotkne se ho, postaví se na jeho místo a tam sám sebe vysvobodí – usne. Dítě, kterého se dotklo,

snožmo pokračuje k dalšímu, dotkne se ho, postaví se na jeho místo. Tak hra pokračuje, až do vysvobození posledního dítěte.

Vypouštění rybiček

Pomůcky: žádné

Hru rozehrává učitelka slovy: „Otevírám akvárium!“ Děti se promění v rybičky a proplovávají celým prostorem. Vtip je v tom, že rybičky jsou němé, plavou rychle, ale zato úplně neslyšně, jsou velice šikovné a nikdy do nikoho a ničeho nenarazí. Slovy „Zavírám akvárium!“ učitelka hru opět ukončuje.

Na vláček

Pomůcky: žádné

Lokomotiva vyjíždí z nádraží a cestou nabírá další vagónky. Vždy po připojení nového vagónku se rozjedou s říkankou:

Po kolejích supí vláček, funí, houká do zatáček.

Jede, jede pro děti, cestu zná už z paměti.

Když budou všechny vagónky zapojeny, společně si řeknou závěrečnou říkanku a vrátí se na nádraží.

Nebojte se, že se ztratí, jezdí pořád stejnou tratí.

Jezdí zvolna, krok, sun, krok, vozí děti celý rok.

Hra na bystrozrakého krále

Pomůcky: 5 různých předmětů, královský trůn (židle)

V Království bystrozrakých měli zvláštní zvyk. Rok co rok volili nového krále. Mohl jím být pouze ten, kdo byl ze všech

nejbystrozračejší. Svou schopnost musel prokázat ve zkoušce.

Královská komise nejprve všem ukázala vzácné předměty, které pak tajně rozmístila po celém království. Byly uloženy tak, aby na ně bylo dobře vidět. Protože to byly předměty vzácné,

nesměl se jich také nikdo dotknout, pouze si musel zapamatovat, kde jsou položeny. Kdo první našel očima všechny předměty, mohl si

sednout na připravený královský trůn. (1. židle) Pro ostatní pak byly připraveny další důležité funkce členů královské rodiny, rádců,

komořích, kuchařů, zahradníků atd. (další si sedají na vedlejší židle).

Závěrem nový král musel na důkaz své pravosti všechny uložené předměty přinést.

Na levharta

Pomůcky: žádné

Děti stojí v krouzcích (nejlépe 8 – 10 hráčů), ruce mají obrácené dlaněmi vzhůru. Uprostřed je jedno dítě (levhart), který se pomalu otáčí dokola a snaží se rychlým pohybem někoho plesknout přes dlaně. Když se mu to podaří, vymění si s ním místo.

Královna Žofie

Pomůcky: žádné

Královna Žofie měla zvláštní zvyk. Vyžadovala, aby ji na jejích procházkách doprovázeli všichni její poddaní. A aby ji, kdykoliv se k nim znenadání obrátí, pozdravili předepsaným způsobem, např. úklonem, stojem na jedné noze. Ten, kdo to nestihl, nebo nějak popletl, šel do vězení (opouští hru).

Na baštýře

Pomůcky: provaz nebo švihadlo, papírové koule (stuhy)

Uprostřed kruhu dětí stojí baštýř – hlídač a pomalu otáčí dlouhým provazem nebo švihadlem s volným koncem. V první části hry děti házejí postupně do kruhu (stužky, papírové koule, apod.) a současně jmenují jednotlivé druhy ryb. U menších dětí je baštýřem – malíř (barvy), zelinář (ovoce), zahradník (květiny), kalendář (měsíce), dopravní strážník (d. prostředky). V druhé části, kdy baštýř už švihadlem točí rychleji, se je snaží děti znovu vylovit.

Na páva

Pomůcky: stužky

Stužky – paví pera zasuneme pávovi za pas. Ten stojí uprostřed kruhu, má zavřené oči a pohybem ruky se snaží zabránit ostatním, aby mu jeho pera brali. Děti se k němu přibližují postupně na pokyn učitelky. Koho se páv dotkne, je ze hry vyřazen.

Hra na mašinky

Pomůcky: šátek

Jedno dítě má zavřené oči a druhé ho vede prostorem. V tomto

případě „mašinka veze vagónek“ a zodpovídá za to, že se mu nic nesmí stát, že se s nikým nesrazí, neuhodí se, ... Mašinka sama jede pozpátku, to znamená, že je čelem otočená k vagónku a vede ho za ruku.

Na brány

Pomůcky: poklad – drobné předměty

Vchod do hradu, v němž je ukryt poklad (drobné předměty), střeží tři kouzelné brány. Děti, které je představují, stojí na vzdálenost rozpažení v řadě vedle sebe. Po celou dobu hry mají zavřené (zakryté) oči a ruce volně podél těla. Rozpaží pouze ve chvíli, když slyší nějaký zvuk. Bránu nelze podlézt, může se však stát, že se zavře jen jedna její polovina a druhou lze projít. Koho se brána dotkne, stává se jejím zajatcem. Jinou variantou jsou mořské medúzky, které střeží poklad na dně moře. Medúzky, na rozdíl od bran, stojí v rozkročení a je tedy možné mezi nimi nejenom projít, ale i je podlézt. Nebezpečné jsou však tím, že mávají rukama na všechny možné strany. Zastaví se pouze ve chvíli, kdy neslyší žádný zvuk. Vždy se zase musí děti vrátit s pokladem zpět.

Sít' přátelství

Pomůcky: klubko příze či provázku

Hra se většinou zařazuje na konec hodiny. Děti stojí v kruhu, jedno z nich má v ruce klubko vlněné příze či provázku. Nejprve osloví toho, komu chce klubko předat. Oslovení může být reflexí ze společné činnosti, nebo poděkováním, rozloučením apod. Z klubka, které předává, si však v ruce ponechává jeho začátek. Ten, kdo klubko obdržel, ho pak stejným způsobem předává někomu dalšímu. Také on si však v ruce ponechává odvinutou část provázku. Protože si děti klubko nepředávají popořadě, ale podle toho, koho oslovují, vzniká tak mezi nimi sít' „přátelství“, protože byla tkaná s úmyslem toho druhého potěšit, říci mu něco hezkého.

Na zlého kouzelníka

Pomůcky: míč, kouzelnická hůl

Byla dvě království. Jedno bylo šťastné a usměvavé, to druhé smutné a uplakané. Žil v něm zlý kouzelník, který ničil a pustošil všechno

kolem sebe. Kdo se mu znelíbil, toho proměnil v kámen. A tak se po čase smutné království proměnilo v pustou zem plnou kamení a bodláčí. Ale ani to kouzelníkovi nestačilo. Vadilo mu, že se lidé v sousedním království mohou radovat a smát. A protože byl mocný a chytrý, vymyslel kouzlo, kterým proměnil jejich radost ve zlatý míč a ten si pak odnesl na svůj hrad. Šťastné království se tak rázem stalo tím nejsmutnějším za všech. Lidé ale bez radosti žít nemohli a museli se pro ni vypravit, i když věděli, že to bude cesta velice nebezpečná. Sebemenší zvuk stačil k tomu, aby se kouzelník otočil od svých kouzelných knih a ostrým zrakem přehlédl krajinu. Kdokoliv se v tu chvíli jenom maličko pohnul, toho proměnil v kámen. Nejvíce na to doplatili ti, kteří se snažili získat míč co nejrychleji a bezhlavě se pro něj rozeběhli. Těm moudřejším a trpělivějším se to však nakonec podařilo. Sotva zlatý míč přenesli přes hranice svého království, proměnil se ve velikou radost. Spolu s ní získali tito lidé i zvláštní sílu, kterou mohli proměnit každý kámen zpátky v lidskou bytost. Bylo potřeba vzít kamennou sochu za ruku a dovést ji za hranice území zlého kouzelníka. I tato cesta byla velice nebezpečná. Stačilo, aby se kdokoliv ve dvojici pohnul a kouzelník je oba proměnil v kámen. Ale protože to byli lidé šikovní a chytří, všechno nakonec dobře dopadlo.

Bažina

Pomůcky: kousky papíru či švihadla, klobouk pro hejkala
Hraje se ve dvou až třech skupinách. Každá skupina má svůj ohraničený prostor, v němž jsou na zemi kousky papíru (nebo třeba stočenými švihadly) vyznačeny zrádné bažiny. Úkolem skupiny je převést postupně všechny své členy přes toto území na druhou stranu. Hráč přechází pozpátku a nesmí se dívat na zem. Skupina ho naviguje a také varuje pouze zvukem (bzucením, mlaskáním, luskáním, tleskáním). Každou skupinu hlídá hejkal, který sleduje, zda hráč nešlápl do bažiny. Komu se to podaří, stává se hejkalovým zajatcem.

Gordický uzel

Pomůcky: žádné

Děti se postaví do velice těsného hloučku. Zvednou pravou ruku vzhůru směrem do jeho středu a levou ruku naopak natáhnou dolů,

ale také směrem do středu hloučku. Pak se všichni společně uchopí za ruce. Žádná ruka nesmí zůstat volná. Vznikne tak Gordický uzel, zdánlivě nerozmotatelný. Přesto však, na rozdíl od toho bájného, lze při troše trpělivosti ten náš rozplést. Podmínkou je, že se nikdo nesmí ani na chvíli pustit. Všechny ruce musí zůstat spojeny po celou dobu tak, jak se spojily na samém počátku.

Na detektiva

Pomůcky: žádné

Hráč představující detektiva odejde za dveře. Ostatní se společně domluví na známé osobě, kterou má vypátrat. Detektiv může dávat jakékoliv otázky, odpověď však může být pouze ano nebo ne.

Dvojníci

Pomůcky: žádné

Dvojice (A, B) se nejprve domluví na zvuku, kterým se spolu budou dorozumívat. Pak se celá skupina rozdělí na dvě poloviny. Skupina A přejde na jednu stranu místnosti, B na druhou. Hráči ze skupiny A zavrou oči. Každý hráč ze skupiny B si zvolí určitý postoj (sochu) a smluveným zvukem začne k sobě přivolávat svého partnera. Ten ho musí nejenom najít, ale současně hmatem zjistit i jeho postoj. Pak se vrací zpět a snaží se zaujmout stejné postavení. Teprve potom smí otevřít oči.

Neseme balík

Pomůcky: žádné

„Neseme balík, který je ...“ (těžký, lehký, malý, veliký, horký, studený, ...). Děti musí tento úkol znázornit pohybově i mimicky. Ostatní je sledují a pokusí se uhádnout, jaký balík je přinášen.

Jeden za všechny, všichni za jednoho

Pomůcky: papír pro všechny hráče

Děti se rozdělí do stejně velkých skupin, všichni mají na hlavě volně položený papír. Úkolem každé skupiny je projít určenou trasu a společně se vrátit zpět. Podmínkou však je, že komu spadne papír, „zkamení“. Vysvobodit ho může pouze někdo z jeho skupiny tím, že

mu papír znovu položí na hlavu (sám se svého papíru nesmí dotknout).

Na vláček

Pomůcky: žádné

Děti utvoří zástup (vláček) a procházejí tunelem, který utvoří dvě děti tím, že zvednou paže a uchopí se nad hlavou za ruce. Děti odříkávají říkanku: Jede vláček, kolejíček, co nám veze, kdo to ví? Veze nám (např.) LA na začátku. Kdo to slovo dopoví?

Při konci říkanky utvoří z tunelu závory, kterými může projít jedině ten, kdo řekne slovo na danou slabiku. Slabiky střídáme.... DO, KA, RU atd.

Dramatická abeceda

Pomůcky: žádné

Úkolem žáků je přednést abecedu. Důležitý je ale její dramatický přednes-jako tragédii, komedii, reportáž z fotbalového utkání, pohádku pro malé děti atd.

Při přednesu se nepoužívá jiných slov, jen se předříkávají hlásky abecedy. Hráč je může opakovat tolikrát, kolikrát uzná za vhodné. Jednotlivá vystoupení nesmí přesáhnout 1 minutu a přednes by měl být co nejdramatičtější.

Pohádkový chaos

Pomůcky: připravené lístečky s hrdiny známých pohádek

Zvolíme si pohádkové postavy, které napíšeme na lístečky.(Zlatovláska, Budulínek, Karkulka, Křemílek, Popelka apod...) Oběti svého dramatického snažení rozdělíme do stejně početných skupin a každý si vylosuje svou roli. Skupinky mají za úkol vymyslet vtipný příběh, který by spojil jejich postavy dohromady a předvést ho ostatním.

Odborná porota všechny výkony zhodnotí, udělí Oscary, Zlaté medvědy, Křišťálové glóby...

Co jsem, co umím, co mám

Pomůcky: karty A5 čtvrtka napsáno JSEM – UMÍM - MÁM

Dětem připevníme lepicí páskou na záda kartičky na které napíšeme JSEM – UMÍM – MÁM.

Potom si všichni vezmou tužku a chodí po místnosti. Přitom si navzájem doplňují věty „silnými poznámkami“, které se skutečně hodí na toho, kdo je má na zádech, např. UMÍM se hezky usmívat. Když všichni napsali všem, hra končí. Sundáme si kartičky ze zad a čteme, jaké stránky nám ostatní připisují. Pisatelé přitom zůstávají anonymní. Některým se jistě podaří sdělit něco pozitivního, co by se neodvážili vyslovit.

Když se rozzuřím

Pomůcky: žádné

Skupina sedí v kruhu. Děti říkají po řadě své jméno a ukazují, co dělají, když se rozzuří, např.:

Jmenuji se Aneta. Když se rozzuřím, dělám tohle: a levou rukou naznačí, jako by chtěla uhodit.

Jmenuji se Tomáš. Když se rozzuřím, dělám tohle: a pravou nohou naznačí, jako by chtěl kopnout.

Jmenuji se Honza. Když se rozzuřím, dělám tohle: a tluče se pěstmi do hlavy.

atd.

Cílem je demaskování a poznání vlastní agresivity

Ahoj Pepo

Pomůcky: žádné

Hra, kde hlavními postavami jsou Pepové, Tikové, Blikové a Šokové, a kde si procvičíte zádové svaly... Hráči se posadí v tureckém sedu do kruhu. Počáteční informací pro všechny je, že každý se jmenuje Pepa. První hráč (kdokoli v kruhu) položí otázku druhému hráči po své levici: 'AHOJ PEPO', načež mu dotázaný odpoví: 'CO JE, PEPO?' a první hráč opět odpoví 'ŘEKNI TO PEPOVI'. Druhý hráč se teď stává dotazujícím se a pokládá otázku třetímu hráči (po levici) 'AHOJ PEPO', on odpoví 'CO JE, PEPO?', 'ŘEKNI TO PEPOVI... a takto to pokračuje v co nejrychlejším sledu otázek a odpovědí, než nastane okamžik, kdy to někdo splete.

Dotyčný se z PEPY stává TIKEM a začne se v sedu kývat dopředu dozadu (při druhém omylu je stádium BLIK - ke kývání se přidávají ruce, jež při bujně fantazii hráčů blikají, a třetí stádium je ŠOK - ke kývání a blikání se přidává krouživý pohyb trupem)... Čímž se mění jména hráčů a začíná pletení jazyků a rychlý spád rolí:)

...hráč, který udělal chybu, začíná dotazování: 'AHOJ PEPO', po levici odpoví 'CO JE TIKU', Tik odpoví 'ŘEKNI TO PEPOVI' a takto to pokračuje dále, až Se nakonec z PEPŮ stanou ŠOKOVÉ, kteří hru opouští a zůstávají jen ti pohotoví.... Smyslem hry je uvědomit si jména dvou lidí, kteří sedí po Vaší levici, nenechat se rozptýlit pohyby hráčů, uvědomit si, kdo bliká a kdo pouze tika a tak.....

Hraní scének

Pomůcky: žádné

Začne dvojice, která dostane téma. Např. tlačeničky v metru.

Rozehraje scénu (metro zastaví, jeden druhému šlápně na nohu, omlouvá se.....), a pak někdo z publika řekne stop. Ti dva se zastaví, ztuhnou, a ten, kdo řekl stop, nahradí jednoho z nich. Zaujme přesně jeho pozici a rozehraje nějakou úplně jinou scénu (třeba maminka říká něco svému dítěti...). Pak zase někdo jiný řekne stop a rozehraje další scénu a tak dále.

Zelená karta

Pomůcky: papír, tužka na otázky

Získání Amerického občanství (zelené karty) - dvojice hraje manželský pár, který se chce přistěhovat do Ameriky, jdou každý zvlášť před zkušební komisí, odpovídají na předem neznámé otázky. Hlavním úkolem dvojice je se připravit na zálučné otázky komise. Určíme dvojice, které tvoří "manželské" páry, které se právě chystají k získání Americké Zelené karty (může se použít úvod - jste podvodníci (mafíáni...), kteří se chtějí dostat do Ameriky, ale nové občany přijímají pouze za předpokladu, že jsou manželé). Vzhledem k tomu, že jsou manželský pár, musí o sobě vědět všechno (pozor, vedoucí, přizpůsobit otázky věku hráčů!) od nejoblíbenější barvy přes věk (klidně může být všechno vymyšlené, hlavně aby se shodli) až po otázky vyložené "na tělo". Většinou stačí tak jedno odpoledne, aby se účastníci domluvili na všem, co budou říkat. A vy, vedoucí máte celé odpoledne na to, abyste si mohli připravit otázky (nemusí, možná ani neměly by být pro všechny dvojice stejné) - dvojice, která si svůj pohovor už "odkroutila" zůstává v místnosti a kouká, jak si vedou další (je to důležité, protože kdyby šli zpátky, určitě by něco prozradili). Když připravíte dobře otázky, dost se pobavíte. Potom je

však velmi těžké rozhodnout kdo se do Ameriky dostal a kdo ne. Doporučuje se vytvořit cedulky s nějakými směšnými jmény (prof. Felix Šišlavý CSC.)

Umím popisovat

Pomůcky: papír, tužka

Každý dostane papír a tužku. Ten, co začíná, si nakreslí nějaký dost složitý geometrický útvar (nic pravidelného, různá kolečka, trojúhelníky, lichoběžníky, jehlany, hranoly...) a začne jej ostatním SLOVNĚ popisovat. Ti se snaží jej podle jeho diktátu co nejpřesněji nakreslit. Když popisovatel skončí s popisováním, ukáže všem svůj obrázek a oni s ním konfrontují své výtvary. Cíl hry: rozvoj vyjadřovacích schopností.

Slovní heslo

Pomůcky: žádné

Jedno nebo několik dětí odejde z místnosti. Ostatní se spojí v malý kruh a zaklesnou se pažemi do sebe. Domluví se na určitém slovním heslu (např. "přátelství", "svoboda",...). Na toto heslo se dá kruh zvenčí otevřít. Děti, které byly za dveřmi, jsou pozvány dovnitř a mají zjistit heslo.

Mohou se spolu radit a obecně se vyptávat děti tvořících kruh, které se přitom zatím mohou pohupovat nebo tančit. (Otázky: "Jde o podstatné jméno? Týká se to vyučování?" atd.) Když se jim podaří uhádnout heslo, jsou přijaty do kruhu a za dveře jdou jiný.

Po té můžeme zavést diskuzi, jak se cítily děti vyloučené z kruhu, jaké to bylo, když dlouho nemohly přijít na heslo.

Prsten

Pomůcky: žádné

Nezapomeneš při velkém soustředění poděkovat?

Hráči si sednou do kruhu. Nikdo nesmí znát řešení této hry, jinak končí její smysl.

Člověk, který tuto hru vysvětluje a zná její řešení, před sebe dá prsten, podívá se skrz něj a řekne: 'Skrz tento kouzelný prsten se dívám na Slunce'. Prsten se posílá po kruhu a každý musí tuto větu říci. Ten, kdo tu hru zná jim vždycky po tom, co to vysloví, řekne,

jestli ANO nebo NE (jestli to udělali správně). Úkolem je přijít na to, CO udělali správně. Řešení je takové, že musí sousedovi, který vám prsten podá poděkovat. Když nepoděkují, tak to udělali špatně - vysvětlující řekne NE. Když to udělají správně, tak ANO... Prsten se posílá po kole tak dlouho, dokud nepřijdou hráči na její řešení. Na řešení však musí přijít sami, podle odpovědí. Hráč, co tuto hru zná, jim může na jejich otázky a na nápady řešení odpovídat pouze ANO-NE.

Velvyslanec

Potřeby: tužka, papír

Hráči se rozdělí do dvou nebo více družstev. Jeden (vedoucí) nehraje a řídí hru. Ten si na papír napíše 12 slov. Každé družstvo vyšle jednoho člena - svého velvyslance - za vedoucím, který jim pošeptá první slovo na předvádění. Velvyslanci se vrátí ke svým družstvům a snaží se pouze pomocí pantomimy předvést slovo tak, aby je družstvo uhodlo. Jakmile někdo pozná předváděné slovo, běží za vedoucím hry, a ten mu pošeptá další slovo k předvádění atd., dokud družstvo nepřijde na všech 12 slov. Vyhrává družstvo, které jako první uhádne všechna slova na seznamu.

Hadači

Pomůcky: Připravené lístky s názvy zvířat, povoláními

Hrají nejméně dvě skupiny. V každé skupině si zvolí jednoho hadače, ostatní hledají lístky s názvy zvířat nebo povoláními. Jakmile lístek najdou, běží k hadači, kterému pantomimou předvedou to, co na lístku vyčetli. Hadač, jakmile si je jist, že ví, jde k vedoucímu a pošeptá mu, co ostatní předvádí. Pokud uhodl, dostane bod...

Kouzelná skříň

Pomůcky: žádné

Žáci si sednou do kruhu a všichni si představí, že je uprostřed veliká imaginární skříň. Hráči přistupují jeden po druhém ke skříni a pantomimicky předvedou, jak vytahují a používají nějaký předmět, který by se mohl ve skříni nacházet. Ostatní hádají, co to je. Děti nejenže baví předvádět určité věci, ale vymýšlejí až neuvěřitelné možnosti otevírání imaginární skříně :-)

Zvuková kulisa

Pomůcky: vybrat nějaké hezké a pro tuto hru vhodné obrázky, z kalendářů či časopisů

Menší skupinky hráčů si vyberou každá nějaký obrázek a k onomu obrázku mají za úkol vytvořit nějakou zvukovou kulisu. Co k tomu zúčastnění použijí, jak to provedou a tak dále záleží jen a jen na jejich fantazii.

Nakonec své obrázky s kulisou samozřejmě všechny skupinky postupně představí ostatním.

Na lavici obžalovaných

Pomůcky: na pět lístečků: žalobce, obžalovaný, advokát, advokát žalobce (prokurátor) a soudce.

Když jsou lístečky rozlosovány, každý se podívá, kým ve hře bude. Žalobce a obžalovaný opustí místnost někam, kde je nikdo neuslyší, a tam si dohodnou nějaký příběh, např. žalobce řekne, že měl na stole pět tisíc korun a že je chtěl jít uložit do banky, ale "obžalovaná" (sousedka) přišla, že si chce půjčit trochu solí, a když odešla, tak těch pět tisíc korun bylo pryč. Ale to může být pravda, ale taky nemusí, záleží jen na tom, jak se dohodnou.

Po dohodě přijdou opět do místnosti, kde se koná soud. Soudce vyzve žalobce, aby řekl, co se stalo (příběh na kterém se dohodli) a poté se začne konat soud a soudce rozhodne o vině či nevině obžalované podle toho, co uslyší, a kdo se mu bude zdát důvěryhodnější.

Neverbální komunikace

Pomůcky: žádné

Vyjádřování pocitů tónem hlasu. Na začátku se hráči naučí tuto jednoduchou básničku:

Stojí, stojí bedla,
ráda by si sedla,
vzala by si pletení,
noha už jí dřevění.

Potom se každý jeden pokusí sdělit ostatním nějakou informaci nebo svou náladu (je mi zima, jsem ospalý, svět je krásný, stydím se).

Nesmí přitom však říct nic jiného než uvedenou básničku.

Samozřejmě, že hráč nemusí říkat pravdu, jde o komunikaci.

Úplně senzační věci

Pomůcky: lístečky s názvy nejobyčejnějších věcí

Připravte si nejdříve na lístečky názvy co nejobyčejnějších věcí (hadr, zrezivělý mlýnek, vařečka, pneumatika apod.), měly by být podle počtu skupin a věku hráčů, pro mladší je třeba lepší, když jim dáte do jedné skupiny dva lístečky. Skupiny mají za úkol vytvořit z těch obyčejných věcí naprostou senzaci.

Senzace se předvádějí formou krátké scénky či talk show...

Co rád dělám

Pomůcky: žádné

Každý si vybere jednu činnost, kterou rád dělá. (Alternativně, co ráda dělá jeho maminka, kamarád,...) Tuto činnost se snaží beze slov předvést ostatním, ti hádají. (Měl by vedoucí zajistit, aby to nebylo jen tipování, například tím, že se bude hádat až po odehrání scénky, že každý bude mít jeden pokus, že se budou odpovědi zapisovat apod.) Kdo uhádne, jde předvádět dál.

Pohyblivé pexeso

Pomůcky: žádné

Z dětí se stanou kartičky pexesa, které tvoří dvojice a jsou postupně odkrývány. Vyberou se dva hráči pexesa a jdou někam, odkud neuvidí ostatní (za dveře), ostatní jsou kartičky pexesa, které utvoří dvojice. (Je lepší, když to nejsou nejlepší kamarádi, je to moc okaté.) Každá dvojice si vymyslí krátkou scénku, může to být zvuk, cokoliv... (Udělají dřep, zazpívají první slova známé písničky, napodobí zvíře, řeknou hlášku z filmu - fantazii se meze nekladou!) Důležité je, aby oba z té dvojice udělali opravdu to samé. Potom se zamíchají a rozestaví stejně jako pexeso do řad a sloupců. Přijdou hráči, střihnou si, a kdo vyhraje, ten první "otáčí" kartičku a hledá dvojici. Pexesová kartička po vyvolání předvede, to co si s partnerem připravila. Vyhrává hráč, který získá nejvíce dvojic. Poslední "neotočené" kartičky jdou za dveře a hra pokračuje.

Režiséři

Pomůcky: žádné

Na začátku se určí smíšená dvojice, zbytek hráčů odejde za dveře (nebo taky nemusí, záleží na vás). Dvojice má za úkol představovat milence v parku - ale ze začátku není nijak aktivní. Ostatní hráči jsou režiséři a musí dvojici co nejlépe "vymodelovat", aby se milencům doopravdy podobala.

Když už režisér neví, co by změnil, nahradí milence stejného pohlaví a může se začít od začátku (nebo pokud má ještě někdo nápad, může se pokračovat)

Kreslení písniček, pohádek, slov

Pomůcky: papír, tužka

Kterak poznat, o jakou známou písničku se jedná, podle obrázku, který ve stresu kreslí jeden z vašich bližních
Hrajeme na několik týmů. Každý je umístěn u nějakého stolu či podložky a má papír a tužku. Vyšle jednoho svého člena k vedoucímu hry, který všem vyslancům oznámí jméno jedné písničky. Ti pak mají za úkol mlčky nakreslit takový obrázek, aby ostatní členové jejich týmu poznali, o jakou písničku se jedná. Tým, který jako první začne zpívat onu určenou píseň, vyhrává.

Improvizované rádiové vysílání

Pomůcky: žádné

Nejprve se určí, kdo bude rádia "kupovat". Dotyčný pak někoho poklepe na rameni, jako že ho zapíná. Ten musí např. vysílat zprávy, sport, vyprávět pohádky, nebo i dokonce může všem předvést své schopnosti v hudební výchově :o) Kupující ho může "vypnout" (tím, že ho opět poklepe) nebo "přepnout" (tím, že před dotyčným trochu otočí záěstím). (Předtím, než hru začnete hrát, určíte si, kolik rádií si maximálně může kupující vyslechnout.) Kupující si vybere jednoho, který bude kupovat místo něj. A takhle to bude pokračovat, dokud Vás hra neomrzí.

Asociace

Pomůcky: žádné

Na začátku se vybere jeden dobrovolník a začne pantomimicky ukazovat něco, co ho napadne. Třeba psa. Ostatní po poznání, o co jde, vymyslí vlastní asociaci (první co je napadne, když uvidí psa), ale neříká ji nahlas. Hrající člověk (pes) si někoho vybere a ten jde za ním a opět pantomimicky předvede svoji asociaci (třeba blechu). Když publikum zase pozná blechu a vymyslí si asociaci, blecha vybere dalšího, aby zahrál svůj nápad (sprej na blechy). V tomto momentě pes odchází a vybere si blechu nebo sprej a ten půjde s ním a zůstane tam jenom ten jeden (blecha nebo sprej). Celá hra se stále točí dokola, do omrzení. V průběhu celé hry lidé stále předvádí své role, takže pes furt běhá, blecha skáče...

Dárek eskymákům

Pomůcky: žádné

Jeden z hráčů je námořníkem, ostatní sedí v kruhu. Námořník přistoupí k některému hráči a řekne: „Jedu na severní pól, chceš něco poslat Eskymákům?“ Oslovený musí jmenovat nějakou věc, která je v místnosti a začíná stejným písmenem jako jeho jméno. Námořník tuto věc vezme, obejde s ní přístav (tj. kruh) a ptá se dalšího. Kdo si nic nevymyslí, stává se námořníkem a musí převzít všechny dary a chodit s nimi dál kolem kruhu. Když námořník obejde všechny hráče, položí hromadu věcí na zem a volá: „Haló, Eskymáci, to vám posílá Evropa!“ Na to se všichni hráči vrhnou k hromadě věcí a každý se snaží co nejrychleji zmocnit své věci a dát ji na původní místo. Kdo byl poslední, bude v příštím kole námořníkem.

Na sultána

Pomůcky: žádné

Sultána v této hře představuje vedoucí. Sedí v čele hráčů, v nejpohodlnějším křesle. Ostatní rozesazení na obyčejných židlích kolem stolu. Sultán je typický orientální despota, co často poddané tyranizuje svými rozmary. Mimo jiné občas nesnáší nějaké písmeno. Řekne například: "Dneska nemůžu ani vystát hlásku A!" A hned dodá: "Copak dáte svému nejmilostivějšímu panovníkovi Sultánovi k večeři?"

Hráči hned začnou (v určitém směru) odříkávat rychle různé druhy jídel. Třeba: „vejce, housku, pudink, ovocné želé atd.“ Každý musí říct jedno jídlo, v němž není samohláska "a". Kdo se zmýlí, zaváhá nebo opakuje to, co už před tím někdo řekl, musí předstoupit před Sultána a Sultán mu udělá na čele čárku :o)

Sultánovy otázky jsou pokaždé jiné a zpravidla se mu zprotiví vždycky jiné písmeno. Nejsou to jen samohlásky, ale i souhlásky. Jednou chce, aby mu poddaní doporučili dobrého autora ke čtení, podruhé se ptá na květinu, ptáka, město, pohoří, řeku,...

Skákání do řeči

Pomůcky: žádné

Děti se posadí do kroužku a prohlédnou si své sousedy. Soused po pravici jim bude skákat do řeči a sousedovi po levici skáčou zase do řeči oni. Začne vedoucí běžnou otázkou, třeba "Líbo, co dělala o víkendu?" Líba se nadechne a začne říkat "Já..." V tu chvíli musí zareagovat její soused po pravici. Skočí jí do řeči a řekne "Ty mlč! To já jsem..." a dokončí za ní odpověď tak, jakoby otázka byla kladena jemu. Pak pokračuje další otázkou na vybraného hráče. Při hře je legrace, zvláště když se děti vcítí do rolí... Je ale také potřeba se po hře zeptat jak se cítili při skákání do řeči někomu jinému i pokud někdo skákal do řeči jim...

Hledání písničky

Pomůcky: žádné

Hra se může hrát všude většinou v dvou. První hráč si myslí název písničky. Druhý hráč se ho zeptá na otázku, je jednou jakou. První hráč mu musí opovědět na tuto otázku a do odpovědi zapojit první slovo z písničky. A tak to de dál dokud první hráč neřekne celou písničku. Druhý hráč se musí soustředit na odpovědi a z nich uhodnout o jakou písničku se jedná.

Odpovědi na otázky mohou být samozřejmě vymyšlené.

Příklad:

První hráč: (myslí si Skákal pes)

Druhý hráč: Co děláš?

První hráč: Zrovna jsem skákal na trampolíně.

Druhý hráč: A jak tě to bavilo?

První hráč: Byla to sranda, můj pes skákal se mnou.

Dobry čestin

Pomůcky: žádné

Hráči vymýšlejí slova podle daného kořenu

Vedoucí si najde slovní kmen, například "stup", řekne jej jednotlivcům a ti na daný povel se snaží napsat co nejvíce slov se stejným kmenem. Například STUPEň, STUPátko, vSTUP, vSTUPné, záSTUP, trojSTUP, úSTUP, přesSTUPEk, záSTUPce, atd.

3. ROZVOJ SLOVNÍ ZÁSObY

Povídám, povídám pohádku a občas zalžu...

Pomůcky: měkký látkový, molitanový míček

Děti stojí volně po prostoru a vypráví pohádku s tím, že jeden hodí míček a řekne větu nebo úryvek z nějaké pohádky, například:

„Jeníček a Mařenka přišli ke knedlíkové chaloupce“. Ten, kdo míč chytí, musí oponovat: „To není pravda, chaloupka byla perníková“, a dál hází míč a říká další lež.

Hledám práci

Pomůcky: žádné

Učitel určí žáka, který půjde mimo skupinu. Ostatní se domluví, jakého pracovníka hledají a kdo bude předseda výběrové komise.

Zavolají vybraného žáka a sdělí mu, že se uchází o toto určité zaměstnání, pracovní pozici. Dávají mu otázky na jeho studium, praxi, jaké má další záliby a přednosti, jaké má důvody a motivaci atd. Potom děti hlasují, jestli by uchazeč práci dostal. Záleží na hereckém talentu dítěte a jeho improvizaci. Potom všechny děti i vybraný žák zhodnotí svoje úlohy, pohotovost, opodstatněnost otázek, chyby a nedostatky apod.

Šuplíky se slovíčky

Pomůcky: žádné

Učitel určí prvního kráče, který otevře pomyslný šuplík a řekne, co je v něm. Každý si může

vybrat, co řekne (např. V šuplíku jsou samá zvířata, oblečení, ptáci,

sportovní náradí, kuchyňské náčiní...). Žáci začnou postupně vyjmenovávat určená slova. Vyhrává ten, kdo ještě stále říká správné výrazy, když ostatní děti už nic nenapadá. Vítěz otevírá další šuplík.

Naše jména

Pomůcky: žádné

Úkolem dětí je zamyslet se nad křestními jmény a vytvořit dvojice jmen, která jsou stejná pro děvčata i pro chlapce.

Včera jsem byl u vody

Pomůcky: žádné

Děti sedí v kruhu a učitel vybere žáka, který hru začne slovy: „Včera jsem byl/a u vody a uviděl jsem tam...“ a řekne název něčeho, co může být u vody. Další dítě po kruhu větu zopakuje a přidá své slovo. Takto pokračujeme, dokud se kruh neuzavře nebo některý z žáků slova špatně reprodukuje. Obměna. Včera jsem byl na stadionu a viděl jsem tam... (sportovci).

Klíče

Pomůcky: různé druhy klíčů

Před žáky rozsypane nejrůznější klíče (staré, nové, různě zajímavé), každý si jeden vybere a povídá o něm, proč si ho vybral, co jim ten klíč říká, co se za zámkem může skrývat, co klíčem otevřeme atd. Další variantou může být vymyslet Životopis klíče, Příběh o klíči,...

Kamínky

Pomůcky: košík s různými kamínky

Žákům dáme vybrat z košíku kamínek, který si ohmatají, prohlédnou. Poté vymýšlí příběh o svém kamínku (kde byl, co tam asi dělal, jak jsem se k němu dostal, jak mu asi bylo na jeho místo, jak mu je třeba u mě atd.)

Co bys mohl udělat pro ostatní

Pomůcky: žádné

S žáky vymýšlíme, co by mohli udělat např. pro svého nemocného kamaráda, nemocného pejska, pro maminku, tatínka, ... atd.

Řetězovky

Pomůcky: žádné (papír)

Vhodná motivace k tématu hodiny. (Na Vánoce si přeji..., Při jarním úklidu jsem..., Pod stroměčkem jsem našel..., O prázdninách jsem..., Na prázdniny k moři si vezmu..., Na podzim...). Sedíme v kruhu, opakujeme po předešlém hráči, přidáme vlastní věc.

Tvoříme řetěz na dané téma – řekni vše, co tě k danému tématu napadne (vhodné jako motivace k určitému tématu) – sport – tenisky, balón, atletika, lyžování, olympiáda, ...

Co jsem si koupil v ... (nějaké prodejně). – papírnictví – tužku, kalendář, sešit, pero, sáček, gumu, ...

Co jsem viděl na nějakém místě (ve škole – žáky, učitele, šatnu, aktovky, ..., náměstí – auta, lidi, stánky, obchody, ...)

Proč? – řetězovka. Půjdeš dnes ven? Jestli mne maminka pustí. Proč by tě nepustila? Nebyl jsem včera hodný. Proč jsi nebyl hodný?

Kdyby – 1 žák napíše (řekne) větu, další pokračuje. (Kdybych vyhrál, koupil bych si auto. Kdybych si koupil auto, jel bych na dovolenou.

Kdybych jel na dovolenou, koupil bych si fotoaparát., ...)

Asociace. Nařežeme si pruhy papíru. Úplně dospodu napíšeme slovo – Vánoce, škola, přátelství, prázdniny, ... Pošleme papíry po třídě, každý musí napsat 1. věc, která ho v souvislosti s daným slovem napadla. Poté přeloží papír tak, aby nebyla vidět odpověď, a pošle dál.

Asociace- Napiš co nejvíce slov, která tě napadnou, když se řekne: Vánoce (stromek, kapr, dárek, sníh, cukroví, ...)

Slovní kohaná s představami

Pomůcky: žádné

Sedíme v kruhu. Při slyšení nějakého slova nás napadne nějaká představa – tu vyslov. (Fotbal – míč – okno – sklo – váza – kytka – zahrada – motyka – plevel – kompost – žížala ...) – tvoříme řetěz slov.

Stejná písmena

Pomůcky: žádné

Tvoříme věty, kde slova začínají na stejná písmena. (Ohavný osel odpověděl oslici obratem oklikou.) – lze vést dialog – otázka,

odpověď. Přijdeš potom pod paneláky? Přijdu před prodejnu potravin po páté. Jak se jmenuješ? (Andělská Anděla, Krásná Katka, Pracovitá Petra, ...)

Uhádneš přísloví?

Pomůcky: žádné

Žák jde za dveře, třída se domluví na přísloví, větě. Pak žák dává jakoukoliv otázku komukoli ve třídě. Ten musí odpovědět tak, aby v odpovědi bylo 1. slovo z dohodnutého přísloví. Ptá se tak dlouho, než 1. slovo uhodne. Poté hádá další slovo, až správně určí dané přísloví. („Není růže bez trní“. – 1. Jak se jmenuješ? – Jmenuji se Jana, ale není to mé pravé jméno. 2. Kolik máš let? 8, ale není to jisté. 3. Půjdeš do kina? Nechodím tam, kde není můj přítel. --- Není 1. Co děláš odpoledne? Budu sázet růže. 2. Budeš odpoledne doma? Ne, musím okopávat růže. --- Růže

Výtah

Pomůcky: žádné

Představ si, že jedeš výtahem v obchodním domě. Obsluze výtahu říkáš 4 věci, které si koupíš nahoře (od stejného písmene), dole jednu věc na jiné písmeno (na toto písmeno říká další hráč 4 věci, které si koupí nahoře). Čili říkáme: Nahoru kvěťák, kimono, kazety, košili, dolů rukavice. Další: Nahoru ruksak, rybíz, robot, rebarboru, dolů fialky. ... Pokud se spleteš, vypadáváš ze hry.

Je dán fakt:

Pomůcky: žádné

Zítra uhodí silné mrazy. Učitel rozdává role (lékař, maminka, důchodce, učitel, řidič, ...) – jak budou na tento fakt reagovat?

Na vychloubání

Pomůcky: žádné

Utvoříme dvojice žáků. Určíme si pro ně dvojice předmětů, zvířat (sánky- lyže, husa – slepice,...). Žáci střídavě říkají ty své vlastnosti, se kterými jsou lepší než ten druhý

Pesimisté x optimisté

Pomůcky: žádné

Různá témata, jeden se na něj dívá jako optimista, druhý jako pesimista (čokoláda – zkažené zuby – je dobrá, ...) – zopakovat pravidla dialogu.

Tvoření vět.

Pomůcky: žádné

Na tabuli se napíše a očísluje několik slov, která nadiktují žáci. Poté si každý vylosuje dvojici, kterou musí zasadit do věty.

Co nejde dělat

Pomůcky: žádné

Žáci vymýšlejí, co nejde dělat ve vaně, na stromě, ve škole, ve frontě, v jídelně, na lyžích, ...

Co by tě překvapilo v ...

Pomůcky: žádné

Žáci buď samostatně, nebo ve dvojicích hledají odpověď na otázku, co by tě překvapilo ve... škole, vlaku, na hřišti, ulici, koupališti, v plaveckém bazénu, na koncertě, v hypermarketu, v obchodě, sklepě, kostelu, hradě, autobusu, výletě, ZOO, ...) – 10 min. příprava (i písemná), vyber si aspoň 3 témata, napiš – potom vyhodnocení nejoriginálnějších nápadů.

Co bys byl, kdybys byl ...

Pomůcky: žádné

Samostatný úkol pro žáky – odpověz na otázku, co bys byl, kdybys byl a proč? (ovoce, zvíře, budova, jídlo, květina,...). Prezentace nápadů před třídou.

Kimovka

Pomůcky: obrázky na čtvrtce

Dívej se 1 minutu na obrázky (nalepené na čtvrtce), snaž se je zapamatovat. Poté otočit obrázky otočíme a:

Napiš všechny předměty začínající na ...
Všechny dvojice, které se k sobě hodí
Předměty ze dřeva, ...

Dvojice

Pomůcky: žádné

Děti spolu 5 minut hovoří na dané téma (Vánoce, prázdniny, Velikonoce, víkend). Po uplynutí stanoveného času musí ostatním říct, co se dozvěděl o tom druhém – mluví o něm 1 minutu. Poté dotyčný potvrdí, zda spolužák mluvil o něm pravdu či ne.

Pustý ostrov

Pomůcky: papírová loďka

– každý si vytvoří loďku, na zadní stranu napíše 5 věcí, které by si s sebou vzal na pustý ostrov. Poté vrátí do moře. Poznáme, kdo psal?

Nakresli a pojmenuj

Pomůcky: papír

Nakresli a pojmenuj (během 5 minut) co nejvíce předmětů, které obsahují kolečko, čtverec, trojúhelník, ... (kolečko – kytky, auto, brýle, oko, slunce, ...). Můžeme bodovat – za každý předmět, který nikdo nemá, jsou 2 body, za stejné předměty – 1 bod.

Babo rad'!

Pomůcky: žádné

Najdi odborníka, který ti poradí v těžké situaci.

Co mám dělat, když jsem se ztratila v cizině?

Co mám dělat, když jsem našla opuštěné štěně?

Co mám dělat, když jsem našla ve schránce leták, který mi říká, že jsem vyhrála?

Co mám dělat, když jsem dostala ve škole 5?

Moji blízcí

Pomůcky: papír, pastelky

Na lísteček napiš (a nakresli) osobu tobě blízkou. Proč sis ji zvolil?

Co pro tebe udělala?

Škola naruby

Pomůcky: žádné

Žáci vymýšlejí otázky pro učitele (může se týkat určitého tématu), učitel musí pravdivě odpovídat.

Pseudokomunikace

Pomůcky: žádné

Hraje se ve dvojicích. První z hráčů celkem 3x rozehrává hovor větou: „Něco ti musím říci“, ale druhý ho nikdy nenechá domluvit a pokaždé mu vpadne do řeči – „Já vím...“ a sám větu dokončí. Podmínkou však je, že nic z toho, co řekne, nesmí spolu nijak souviset. Úkolem prvního hráče pak je všechny tři věty pospojovat v logický celek.

Např.:

A: „Něco ti musím říct!“

B: „Já vím, bylo tam hodně lidí.“

A: „Ano, ale já ti musím něco říct!“

B: „Já vím, byl černý jako kominík.“

A: „Ano, ale já ti musím něco říct!“

B: „Já vím, ale dort už je upečený.“

A: „No právě, bylo tam hodně lidí, on tam vběhl černý jako kominík. Ještě, žes' to zachránila s tím dortem.“

Diskuse v kruhu

Pomůcky: žádné

Diskuse v kruhu je cvičením, v němž se děti učí nejenom formulovat své myšlenky, ale poslouchat se navzájem.

Pro cvičení zvolíme téma, k němuž se mohou všichni přítomní nějakým způsobem vyjádřit. První (A) sděluje ostatním svůj názor k zvolenému tématu. Druhý (B) po jeho pravici pozorně poslouchá a pak jeho obsah stručně, ale co nejdůležitěji zopakuje: „Ty si myslíš, že Souhlasíš, je to tak?“ Pokud A s tímto shrnutím souhlasí, může B pokračovat svým názorem na věc (nebo se také může vrátit k tomu, co říkal jeho předřečník, zejména v případě, že s něčím nesouhlasí a chce ho opravit nebo doplnit).

Pokud však A se shrnutím svého názoru nesouhlasí, tzn., že B nepochopil zcela jeho podstatu, vysvětlí A svůj názor znovu a B se

ho znovu pokusí shrnout. Teprve je-li vše v pořádku, může B pokračovat. Stejným způsobem pak postupují všichni další účastníci diskusního kruhu.

Rozvíjení fabulačních schopností

Pomůcky: různé drobné předměty

Pro hru připravíme co nejvíce drobných předmětů (nebo alespoň tolik, kolik je hráčů): knoflík, tužku, jízdenku, klobouk, šátek, zrcátko apod. Každý si pak vybere ten, který ho nějakým způsobem zaujal a snaží se vymyslet jeho osud nebo příběh až do chvíle, kdy ho někdo někde zapomněl.

Co se stalo?

Pomůcky: různé předměty denní potřeby

Inspirací pro vymyšlení příběhu „co se stalo“, může být skupina různých předmětů, např.: spona do vlasů, pero, půlka rohlíku, učebnice, hřeben, sešit, roztrhaná dopisní obálka apod. Příběh mohou děti připravovat jednotlivě nebo ve skupinkách.

V obchodě

Pomůcky: koš s hračkami

Každé dítě si vybere z koše (hraček) dva předměty, ty si prohlédne a pojmenuje. Potom tvoří jednoduché věty o svém nákupu.

Smyslený příběh

Pomůcky: relaxační hudba

Za doprovodu relaxační hudby vypravuje učitel dětem smyšlený příběh Káji, který měl narozeniny. Dostal mnoho dárků krásně zabalených. Co asi Pěťa dostal? Učitel nechá dětem časový prostor pro rozvoj fantazie. Po přerušení hudby děti vypravují, co asi Pěťa dostal.

Na zvědavou Aničku

Pomůcky: maňásek

Učitelka (prostřednictvím maňáska) představuje zvědavou Aničku.

Zvědavě se ptá a děti mají odpovídat, poradit jí, vysvětlit jí něco. Otázky se mohou týkat elementárních vědomostí, ale i vymezení pojmů.

Uhádni řemeslníka

Pomůcky: předměty vybraného řemeslníka

Učitelka ukazuje dětem obrázky nebo pouze jmenuje předměty, které řemeslník potřebuje ke své práci. Např.: Mám nůžky, jehlu, nitě, židličku – švadlena. Mám vařečku, hrnec a sporák – kuchařka. Mám pilu, fošny, hoblík – truhlář.

Těžký úkol

Pomůcky: žádné

Jde Pepík smutně ze školy,
dnes dostal těžké úkoly.
Kdopak mu děti radu dá,
co všechno na L (M, T, A, ...) začíná?

Co mám rád

Pomůcky: žádné

Děti sedí ve dvou řadách proti sobě. Jedno dítě řekne: Já mám rád maso. Protější na ně ukáže a řekne: Ty máš rád maso. Dvojice musejí rychle za sebou postupovat v tvorbě vět.

Módní přehlídka

Pomůcky: papíry se slovy, hudební doprovod

Slova rozstříháme na slabiky. Děti se se slabikou procházejí za doprovodu hudby jako na předváděcím molu. Jakmile hudba ztichne, snaží se najít protihráče a sestavit s ním smysluplné slovo. Potom si mezi sebou vymění slabiky a hra pokračuje.

Hry se slovy

Utvoř zdrobněliny k jednotlivým obrázkům, slovům.

(pomůcky: obrázky podstatných jmen)

Z pytlíčku si vylosuj kartičku s písmenem a vymysli slovo začínající

(končící) na tuto hlásku.

(pomůcky: kartičky s písmeny)

Utvoř opak daného slova (malý, tmavý, ...).

Utvoř množné číslo k daným slovům – les, pes, dům, nos, jáma, vosa, ...

Hra „Zatleskej“ – první řekne slovo, druhý je vytleská a říká další Vyspaná písmenka. Na kartičkách jsou napsaná slova, ale chybí 1 písmeno – doplň jej a přečti.

(pomůcky: kartičky se slovy)

Metafory: hořký jako ..., sladký jako ..., studený jako ..., velký jako ..., zelená jako ..., bílá jako ...

Uhádni, na co myslím! - spolužáci se ptají (Má to ...? Je to ...?), učitel odpovídá pouze ano či ne.

Pejsek a kočička pečou dort

Pomůcky: žádné

První žák řekne: „Pejsek a kočička pekli dort a dali do něj párek.“

Druhý žák zopakuje a přidá novou surovinu. Obdobou je hra „Jedeme na výlet“.

Hádej podle hmatu

Pomůcky: různé předměty, krabička, pytlík

Připravíme si různé předměty do krabičky nebo pytlíku. Žákovi zavážeme oči a necháme ho vybírat z předmětů, které si ohmatá, popisuje, co vnímá a snaží se předmět pojmenovat.

Hádej podle chuti a čichu

Pomůcky: různé potraviny, ovoce, zeleninu, studený hořký čaj...

(citron, cukr, jablko, hruška, med, sůl,...)

Žákům dáváme postupně ochutnávat např. citron, kostku cukru, kousek jablka, hrušky, olíznout špetku soli, na lžičku hořký čaj,... přitom se snaží popsat, co vnímají a určit, co jedli a jakou to má chuť (sladkou, slanou, hořkou, kyselou).

Kouzelný pytlík

Pomůcky: pytlík, hračky, předměty ze třídy, ovoce, zelenina, obrázky, ...

Žáci si vybírají postupně z pytlíku např. předměty ze třídy, ovoce, zeleninu, hračky, obrázky domácích, volně žijících zvířat, ... a popisují je. Hru můžeme obměnit tak, že žákům zavážeme oči a budou si předměty vytahovat, ohmatávat a popisovat. Zkusí uhádnout, co to je.

Listonoš přinesl zásilku

Pomůcky: košík s balíčky, ve kterých je zabaleno nějaké překvapení (např. hračka, různé předměty, ...)

Vyučující přinese košík s balíčky, žáci si balíčky postupně rozbálí a popisují, co v nich bylo zabaleno (např. v balíčku je medvídek, je docela malý, plyšový, má na krku šátek, má světle hnědou barvu, ...).

Co kam patří, co k čemu slouží?

Pomůcky: různé obrázky (např. zvířat, rostlin, školních potřeb, oblečení apod.), krabice

Žáci třídí pomíchané obrázky do několika krabic podle určitého znaku, vzhledu apod. (např. Která zvířata patří do lesa? Která do ZOO? Kteří jsou ptáci? Které rostliny rostou na louce? Které v lese? Které na zahradě? Které předměty používají lidé k práci? Které k jídlu? Co je oblečení? apod.). Žáci obrázky nejen roztřídí, ale třídění i zdůvodní.

Hra na barvy

Pomůcky: žádné

Žáci se posadí do kruhu, učitel určí barvu a tím začne řetěz – „zelený vodník“ – žáci řetězově pokračují ve stejné barvě – zelená tráva, zelené oči, zelený list, atd. Když je zásoba slov vyčerpána, změňme barvu. Žáci mohou svůj výrok doplnit o tleskání, které ostatní zopakují.

Popletenky

Pomůcky: žádné

Žáci vymýšlí věty, které obsahují nesmysl např. „Na cestu vlakem si koupím letenku.“ nebo „V neděli chodíme do školy“ apod. Hru můžeme obměnit tak, že budeme vymýšlet složitější a popletenější věty či celé příběhy. Schválně pozměnit pohádky. Žáci mají za úkol objevit a vysvětlit chyby.

Hra na hádanky

Pomůcky: žádné

Žáci se posadí do kruhu, jeden žák rozpočítává: „V naší třídě byla vrána, na okénku seděla, řekněte mi, milé děti, co tam všechno viděla?“ Na koho padne poslední slabika rozpočítadla, ten musí pojmenovat některý předmět ve třídě, který mu přiblíží ostatní (např. za tebou dole ve skříni, na zdi vedle hodin, ...) nebo stručný popis předmětu, z čeho a k čemu je. Ostatní kontrolují, a když je odpověď správná, společně odříkávají: „Ano, ano je to tak, můžeš se tam podívat“, je-li odpověď špatná – dítě se otočí zády k ostatním. Rozpočítává žák, který odpovídá. Hru můžeme obměnit např. při seznamování se s okolím školy „Na zahradě byla vrána, ... Na nádraží byla vrána, ... atd. – předchází pozorování a hovor ve třídě.

Jedeme, jedeme

Pomůcky: obrázky

Žáky rozdělíme na skupiny a rozdáme jim po jednom obrázku, drží si ho rubem nahoru. Učitel říká: pojedeme se podívat do ZOO a budeme pozorovat různá zvířátka. Pozor, rozjíždíme se a jedeme... Děti si na tento signál posílají po kruhu ve skupině obrázky a znázorňují pohyb při jízdě. Zastavit! - každý si otočí obrázek, který mu zůstal v ruce, a po jednom pojmenovávají zvířátka a povídá vše, co o něm ví, třeba i nějakou zkušenost atd. Obměna: výlet do města, do lesa, do polí,...

Kde se prodává?

Pomůcky: obrázky výrobků

Žáci si vybírají postupně obrázky výrobků, který popisují a ostatní hádají, co to je a kde se prodává.

Věci jsou velké a malé

Pomůcky: žádné

Učitel říká: „Malý dům je a žáci doplní: domeček, Malý míč je míček, Malé jablko je ...jablíčko, ... Hru můžeme obměnit: „Jablíčko je velké ... žáci doplňují: jablko, Autíčko je velké auto, Stromček je velký Strom atd.

Na lodičku

Pomůcky: žádné

Učitel říká: „Do přístavu přijela lodička a přivezla nám A“ – žáci se snaží vymýšlet co nejvíce slov na tuto hlásku. Písmena postupně obměňujeme.

Šla babička do městečka

Pomůcky: žádné

Učitel řekne: „Šla babička do městečka. Co tam všechno koupila?“ První žák zopakuje a přidá, co dalšího koupila: „Šla babička do městečka, koupila tam zástěru.“ Další žák zopakuje a přidá další slovo: „Šla babička do městečka, koupila tam zástěru a šátek.“ Žáci mají za úkol opakovat vše, co řekli žáci před ním a vždy jedno slovo přidat.

Podzimní říkanka

Pomůcky: žádné

Učitel říká větu: „Září, říjen, listopad, koho zebe, není rád, ať si koupí teplé boty, nemusí se zimy bát“. Žáci větu opakují a dosazují si na místo „teplé boty“ jiné druhy oblečení, např. teplý kožich, teplou bundu, teplou šálu. Můžeme obměnit tím, že na místo teplé boty dosadí delší slovo např. ať si koupí čepici, rukavice apod.

Jaká může být?

Pomůcky: žádné

Žákům dáváme otázky a oni odpovídají: „Jaká je maminka?“ (veselá, přísná, milá), „Jaká je květina?“ (voňavá, červená, zvadlá,...)

Na řemeslníky

Pomůcky: žádné

Říkáme společně říkanku: „My jsme malí řemeslníci, pracujeme ve dne v noci. Naše řemeslo je Z.“ (počáteční hláska určité pracovní činnosti). Děti jmenují zaměstnání, které začíná na tuto hlásku. Mohou i napodobit. Když už mají všechna řemesla vyčerpána, vybereme jiné počáteční písmeno.

Hádej, co si myslím?

Pomůcky: žádné

Učitel řekne: „Hádek, které slovo si myslím? Začínám na BA“ a žáci mají za úkol dokončit slovo. Slova vymýšlíme tak dlouho, dokud je již zásoba vyčerpána. Je možné odpovídat i ve větách.

Hru můžeme obměnit takto: Říkáme říkanku: Jde Pepík smutně ze školy, dnes dostal těžké úkoly. Kdopak mu děti radu dá, co všechno na L začíná? A žáci se snaží jmenovat slova na tuto hlásku.

Na jména

Pomůcky: žádné

Učitel se ptá žáků: „Děti, děti, kdo tu je, kdo se na K jmenuje?“ a žáci říkají jména žáků ve třídě, mohou však i žáků ve škole, v družině atd.

Rozpočítadlo

Pomůcky: žádné

Žáci se postaví do kruhu a jeden začne rozpočítávat: Počítáme jedna, dvě, hádej, kdo teď vyhraje? Ten, kdo mi to řekne v krátku, co má škola (Petr, bratr, Ondra atd.) na začátku? Na koho vyjde rozpočítávání a řekne správně hlásku nebo slabiku, může rozpočítávat znovu.

Na telefon:

Pomůcky: žádné

Porouchal se telefon, dřív vyzváněl jako zvon. Jakápak ta zpráva byla, která na VA (RA, DO, KU atd.) začínala? Žáci tvoří slova na tyto slabiky a s nimi věty.

Co tam nepatří?

Pomůcky: obrázky

Na tabuli máme různé obrázky (předměty, zvířata, rostliny, které začínají na stejnou hlásku nebo slabiku. Jeden obrázek do této skupiny nepatří, začíná jinak ...

Na básníky

Pomůcky: žádné

Učitel řekne slovo a žáci k němu hledají rým, např. kos – los, Hanička – tkanička, míček – klíček, hadice – palice, Jiřina – peřina, pes – ves, návštěvníci – nájemníci, Jirka – sirka, koláč – boháč, rukavice – beranice, ...

Kapsička

Pomůcky: žádné, případně na tabuli nakreslit obrázek kapsy na kabátku

Učitel říká: „Vklouzl klíček do vrátek, kluk oblékl kabátek.

V kabátku je kapsička, v té kapsičce kulička. Vyzveme žáky, aby místo slova kulička dosazovali další slova, která se rýmují – ředkvička, třešnička, kytička atd.

Co lítá?

Pomůcky: žádné

Učitel jmenuje různé ptáky a střídá je s dalšími zvířaty a žáci podle toho vytleskávají buď lítá, nebo nelítá. Žáky můžeme rozdělit i na dvě skupiny, z nichž jedna bude vytleskávat slovo lítá a druhá nelítá.

Na hada

Pomůcky: žádné

Učitel řekne slovo, žáci přidávají další vždy na poslední slabiku např.
Ohně – někde – dechem – emu – mučí – čísi – sívá – vánice – cení
atd. Hru můžeme obměnit tím, že budou slova zapisovat na tabuli.

Doplň přísloví:

Pomůcky: žádné

Učitel říká žákům přísloví, ale nedokončí je. Nechá dopovědět žáky.

Kdo šetří.....

Komu není rady.....

Jak se z lesa volá ...

Kdo jinému jámu kopá.....

Komu se nelení

Jak si usteleš

Není všechno zlato.....

Čí chleba jíš, toho píseň....

Nehas, co tě

Od koho poplach, od toho (OHEŇ)

Komu není šůry dáno... (V APATYCE NEKOUPI)

HÁDANKY

Proč kohout zavře oči, když kokrhá? (ABY SLEPICE VIDĚLY, ŽE TO UMÍ NAZPAMĚŤ)

Trochu voda, trochu zem, volá na tě: „Nechod' sem!“ (BLÁTO)

Trochu voda, trochu zem, volá na tě: Nechod' sem!“ (BLÁTO)

Které zvíře pije nejdražší nápoj na světě? (BLECHA, KLÍŠTĚ, KOMÁR)

Malé, černé, velkou kládou pohne. (BLECHA)

Jak chodí husy do vody? (BOSY)

Jak bratr bratru podoben, jdeme spolu celý den, při obědě jsme pod stolem a v noci pod postelí. (BOTY)

Můj počátek zná, kdo se štítí, můj celek však spíš přijde k chuti, mé konce, hříby, lovce tají, „ham“ ze dvou třetin přičítají.

(BRAMBORY)

Je ve tmě důleček, v tom důlečku kulka, na té kulce chřásteček, na chřástečku plno kuliček. (BRAMBORY)

Květ nahore, plody dole, nenajdeš ho ve stodole. Prohlédni si sklep a spíž, co to je, už asi víš. A když je máš na talíři, k obědu sníš nejvíc čtyři. (BRAMBORY)

Roztrhaná plachta na poli se cachtá. (BRÁNY NA POLI)

Udělám ti, Vítku, hravě ze zubaté bezzubou, a z bezzubé zubatou udělá můj bratr v travě. (BROUSEK NA KOSU)

Dvě hlavičky bez úst spolu hovoří, na kůži když se oboří. (BUBEN)

Je malý domeček, má mnoho koleček a veselý zvoneček. (BUDÍK)

Přišel k nám panáček, měl červený fráček, když jsme ho svlékali, nad ním jsme plakali. (CIBULE)

Sedí panna na vrátkách v devíti kabátkách, je jí zima, až je siná. (CIBULE)

Sedí panna v okně, suknička jí mokne. Přijde pan kapitán, hlavičku jí utne. (CIBULE)

Slunce v travě celé dny, natahuje hodiny, crr – crr – crr – v noci zase měsíček natahuje budíček, crr – crr – crr. (CVRČEK)

Čím je tomu více let, tím je to novější, čím je tomu méně let, tím je to starší. (ČAS)

Nevidíš to, necitíš to, nemá to křidel, a přece to letí. (ČAS)

Letním ránem klidně kráčí, dlouhé nohy rosou smáčí. Zobák dělá klapky klap. Copak loví tento pták? (ČÁP)

Šlehal sedlák do valachů, roztrhl sobě pytel hrachu, ztratil kozí syreček. (ČERVÁNKY, HVĚZDY, MĚSÍC)

Roste, roste stromeček, pichlavý jako bodláček, kulatý jak jablíčko, červený jak líčko. (ČERVENÁ ŘEDKEV)

Chlupaté chlupatiště uhání, v hrníčku květu má snídani. (ČMELÁK, VČELA)

Letí pán přes boří, sám sobě hovoří: má krátké nožičky, černé nohavičky. (ČMELÁK)

Čtvero koní pod jabloní, čtvero koní se tu honí. Jeden je černý, druhý zelený, třetí zlatý, čtvrtý bílý. Povězte mi, lidé milí, co je to? (ČTVERO ROČNÍCH DOB)

Je to lékař našich stromů, obléká si vždycky k tomu černý plášť a na hlavičku malou červenou čepičku (DATEL)

Mám otce i matku a přece nejsem syn. (DCERA)

Běhá to okolo chalupy, dělá to cupity, dupity. (DĚŠŤ)

Co neshnije na dřevěné střeše? (DÍRA)

Kdo mne má v kapse, nemá nic. (DÍRA)
 Když k tomu přidáš, je to menší, když od toho odebereš, je to větší.
 (DÍRA)
 Čím je jich více, tím méně váží. (DÍRY)
 Masná hůra, dřevěná důla: shůry do důly čtyři stříkají. (DOJENÍ)
 Do domečku oknem vleze, pak se s ostatními sveze. (DOPIS,
 POŠTOVNÍ SCHRÁNKA)
 Běží posel beznohý, jest on šelma čtvernohý. Nikomu nic nepoví,
 přece všechno vypoví. (DOPIS)
 Jak hluboko do lesa běhává zajíc? (DO POLOVICE, POTOM ZAS
 BĚŽÍ Z LESA)
 Co dělá husa, když o jedné noze stojí? (DRUHOU ZDVÍHÁ)
 Kteří koně nejedí ani oves ani seno? (DŘEVĚNÍ)
 Otec má na tisíce synů, každému čepici zjedná a sobě nemůže. (DUB
 A ŽALUDY)
 Dlouhá je a trvá krátkou chvíli, široká je víc než jednu míli, vysoká
 je, má sedmery schody, přec se vejde do kapičky vody. (DUHA)
 Sedmery má schody, vejde se však do kapičky vody. (DUHA)
 Když se otec směje, matka slzy leje. Dcerka ze sedmeré krásy jasné
 pásy obléká si. (DUHA)
 Sto luk, na každé louce sto kop, u každé kopy sto volů, kolik je to
 rohů? (DVA MILIONY)
 Čtyři rohy, žádné nohy. Chodí to, stojí to. (DVEŘE)
 Vrzy sem, vrzy tam, z místa přec nikam. (DVEŘE)
 Celá chalupa vyhoří, a přece se nezboří. (DÝMKA)
 Cpou do ní jak do stodoly, dechem svým vyhání moly. (DÝMKA)
 Mihla se, už tu není, zvědavá mašlička na kameni. (HAD)
 Po sněhové pláni kráčí černí páni. (HAVRANI)
 Odt'ata od krku, a přece krev neteče. (HLÁVKA ZELÍ)
 Čtyry rohy, žádné nohy, chaloupkou to pohne. (HLEMÝŽĎ)
 Chodí každý den ven, a přece je stále doma. (HLEMÝŽĎ)
 Neutíká, nezakluše, pomalu se loudá. Na zádech mu místo nůše sedí
 celá bouda. (HLEMÝŽĎ)
 Znáám já chalupníka, co chaloučku svou nikdy neprodá.
 (HLEMÝŽĎ)
 Růžky má a netrká, toulá se a venku bloumá a přece je pořád doma.
 (HLEMÝŽĎ)
 Visí to a neví kde, ukazuje, neví kolik, bije to a neví koho.
 (HODINY)

Visí to a neví kde, bije to a neví koho, ukazuje to a neví kam, počítá a neví kolik. (HODINY)

Stále někam spěchají, ručičkám klid nedají. (HODINY)

Na zdi tiše sedí, na děti hledí. Dělají: „Tik, tik, tak.“ (HODINY)

Nejí to, nepije to, ve dne v noci chodí to. (HODINY)

Dvanáct panen v jedné posteli a žádná na okraji. (HODINY)

Jde panáček cestou, chvíli před nevěstou, chvíli za nevěstou. Z dálky na ně kmotr kývá, jim však cesty neubývá. (HODINY)

Jde stařeček cestou a nic mu cesty neubývá. (HODINY)

Každodenně se natahují a přece jsou stále stejně dlouhé. (HODINY)

Malý domeček plný koleček. (HODINY)

Visí to, neví kde, bije to, neví koho, ukazuje, neví kam, počítá a neví kolik. (HODINY)

Mám klobouček, jednu nožičku, pěkně si sedím v mechu v lesíčku. (HOUBA)

Dřevěnou mám v těle duši, dlouhý krk a čtyři uši. (HOUSLE)

Táta dlouhý, máma krátká, děti jakou pimprlátka. (HRÁBĚ, RUKA)

Ze země pošel, krmil, napájel, a když umřel, ani ho nepochovali. (HRNEC – HLINĚNÝ)

Když šel tam, do hlavy ho tloukli, když šel ven, za krk ho tahali. (HŘEBÍK)

Sedí pán v dubí, kloboukem se chlubí. (HŘIB)

Široký já deštník mám, po dešti jej rozvírám. (HŘIB)

Má to klobouček, bilou nožičku, pěkně to sedí někde v lesíčku. (HŘÍBEK)

(HŘÍBEK)

Je to malý klouček, hnědý má klobouček. Odpočívá v mechu v lese, každý rád ho domů nese. (HŘÍBEK)

Aby vlezl, do hlavy ho bili, aby vylezl, za hlavu ho táhli. (HŘEBÍK)

Má to klobouček, jednu nožičku, pěkně to sedí v mechu v lesíčku. (HŘÍBEK)

(HŘÍBEK)

Na slunci i ve stínu větrá naši peřinu. (HUSA)

Stojí, stojí žebrák, má záplatu na záplatě, ani šos mu neznat. (HUSA)

Na poli záté, v lese řáté, u kováře dělané, u sedláře také. (CHOMOUT)

(CHOMOUT)

Když mně přidávají, menší jsem, když mi ubírají, větší jsem. (JÁMA)

(JÁMA)

Červený beránek po ovčíně skáče. (JAZYK, ZUBY)

Kdo vyleze na patro bez žebříku? (JAZYK)

Stojí, stojí kmotr zlatý, vousatý a kolenatý. (JEČMEN – ZRALÝ)

Je švadlena u vesnice, co má jehel na tisíce. (JEDLE)
Ouško mám a neslyším, nožku mám a neběhám. (JEHLA)
Ouško mám, neslyším, nožku mám, neběhám, jen prolézám.
(JEHLA)
Železné ptáče přes ploty skáče a koudelný ocas má. (JEHLA)
Můj otec a moje matka mají dítě, a to dítě není můj bratr ani moje
sestra. Kdo je to? (JÁ)
Jiné šatí, a sama je nahá. (JEHLA)
Vaří se to, peče se to, smaží se to, ale nejí se to. (JELITO ČI
JITRNICE)
Běží krejčík po poli a na hřbetě si nese jehly. (JEŽEK)
Stojí krejčí na pasece, tisíc jehel s sebou nese. (JEŽEK)
Cupe, dupe v lese, nůši jehel nese. (JEŽEK)
Je to kulička, samá jehlička. Dupe si k večěři, až když se zešeří.
(JEŽEK)
Dupe, dupe a pak funí, na zádech si nese trní. Tahle zvláštní košilka
je jen samá bodlinka. (JEŽEK)
Jede, jede lovec, má červený konec. Kam ten konec strčí, všude voda
crčí. (KAČER)
Jede, jede panáček, má žlutý zobáček, kde vodička hrčí, tam zobáček
strčí. (KAČER)
Denně to používáte, chcete po tom vždy to samé, odpověď' je však
pokaždé jiná. (KALENDÁŘ)
Jednou dírou tam, dvěmi dírami ven, a když jste venku, teprve jste
tam. (KALHOTY)
Běží ovce, běží, u nohou jim sněží, a pod vodou jehňata svítí jako ze
zlata. (KAMENY A SKÁLY V ŘECE)
Stojí, stojí sloup, do sloupu se dá hořalka, na hořalku dřevěnka,
z dřevěnky teploučko. (KAMNA)
Jak dlouho nosí kůň podkovu? (KDYŽ MÁ NOHU NAHOŘE –
JINAK NESE PODKOVA KONĚ)
Kdy je kůň nejtěžší? (KDYŽ TI STOUPNE NA NOHU)
Bílé jsou a černé schůdky, prsty mají s nimi půtky. (KLAVÍR,
KLÁVESY)
Který ptáček jarabáček bez veliké námahy tlusté, ocelové hřeby
vytahuje z podlahy? (KLEŠTĚ)
Leze, leze po železe, nedá pokoj, až tam vleze. (KLÍČ)
Máme doma shrbeného stařečka, podáváme mu často ruku. (KLIKA)
Od roka do roka máme my proroka, jísti mu nedáváme, ruku mu

podáváme. (KLIKA)
 Sedí pán na vršku, měkkou má podušku, často se smekne, nic se nelekne. (KLOBOUK)
 Pověz milý větříčku, kdo má kapsu na bříšku. Kdože se v ní schovává s maminkou pak hopsává? (KLOKAN)
 Je velké jako jablíčko a kůň to z jámy nevytáhne. (KLUBÍČKO)
 Listů mám přemnoho, ale strom nejsem. Co tedy jsem? (KNIHA)
 Není to strom a listů má mnoho. (KNIHA)
 Listy mám a strom nejsem. (KNIHA)
 Přišel k nám voják, měl červený kabát, bílé tělo a černou duši. (KOBLIHA)
 Má to hlavu jako kočka, má to nohy jako kočka, má to ocas jako kočka, mňouká to jako kočka a není to kočka. (KOCOUR)
 Kdo se nejvíce podobá kočce? (KOCOUR)
 Čtyři stelou, dva svítí, jeden si lehne. (KOUCOUŘÍ NOHY, OČI A OCAS)
 Tázala se hryzka, je-li chňapka doma? (KOČKA A MYŠ)
 Na krbu sedí, však nevaří, přede, ale přádlu se nedaří. (KOČKA)
 Růžový má čumáček, na něm dlouhé vousky, když jde myška okolo, rychle drápký brousí. (KOČKA)
 Čtyři nohy v kožichu, chodí lovit potichu, dvacet drápků v kožišku, číhá, číhá na myšku (KOČKA)
 Chodí v koruně, král není, nosí ostruhy, rytíř není, má šavli, husar není, k ránu budívá, ponocný není. (KOHOUT)
 Kdo nesundá nikdy hřeben z hlavy? (KOHOUT)
 Chodí s korunou, král není, nosí ostruhy, rytíř není, ráno budívá, ale budík to není. (KOHOUT)
 Běží čtyři bratři bez nohou, jeden druhého dohnat nemohou. (KOLA U VOZU)
 Čtyři pacholíci se honí, žádný žádného nedohoní. (KOLA U VOZU)
 Dřevo bylo, listy mělo, nese duši, nese tělo. (KOLÉBKA)
 Kolik bývá na stromě listů? (TOLIK, KOLIK STOPEK)
 Ani zvíře, ani pták, místo nosu špikovák. Letí, ječí, sedne, mlčí. Kdo ho zabije, svou krev prolíje. (KOMÁR)
 Máme staříčka, co kouřívá třikrát za den. (KOMÍN)
 Sedí panák na střeše, kouří, ale nekřeše. (KOMÍN)
 Na peci sedí, do nebe hledí. Někdy si zahučí, zavýje a zaskučí, kočky to vědí. (KOMÍN)
 Stojím na peci a přece moknu na dešti, mám v břichu oheň a přece

mrznu. (KOMÍN)

Když se břicho s krkem skloní, hlava steré slzy roní. (KONEV – KROPÍČÍ)

Kterou rostlinu pozná i slepý? (KOPŘIVU)

Nemám oheň, nemám dým, ale všechny popálím. (KOPŘIVA)

Přes týden i na svátek nosí černý kabátek. Zobáček má barvy žluté, víte děti, kdo to bude? (KOS)

Běžela lvice od Kamenice, kam pohlédla, tráva zbledla. (KOSA)

Narodila jsem se na stromě, máti mě dala lidem, lidi mne z kůže stáhli, potom mne svázali, po zemi tahali, až mě odřeli a do ohně hodili. (KOŠTĚ, METLA)

Pannou v lese, babou v domě, hlavou dole, nohy nahoře, po světnici běhá, pod lavici spává. (KOŠTĚ, POMETLO)

Běhá po světnici, lehá pod lavicí. (KOŠTĚ)

Přišel k nám host, co v lese vzrost, zatočil se po světnici, praštil sebou pod lavici. (KOŠTĚ)

Nikde konce ani počátku, běhá dopředu i pozpátku. (KOULE)

Jde červený žváb, má dva roháče, čtyři cupitáče, sedmý ometáč. (KRÁVA)

Celé týdny trávu žvýká, aby dala krajáč mléka. Nepospíchá, má dost času, rohy nosí pro okrasu. (KRÁVA)

Kdo nosí čepec v břiše? (KRÁVA)

Co dělá hodný žák, když jde do školy? (KROKY)

Ať je zima, sníh či mráz u potoka sedá zas. Rybky loví hbitě netřeba mu sítě (LEDŇÁČEK)

Zpívám, ale nemám úst, sám a sám se bojím růst. (LES)

Beznohý na dřevo leze, bezruký na něj hází, němý po cestě si brouká, hluchý v trní ho poslouchá. Co je to? (LEŽ)

Maličké, sladoučké, v okovaném hrníčku. (LÍSKOVÝ OŘECH)

Je chlívček bez dvířek, v něm je víc než tisíc oveček. (MAKOVICE, MÁK)

Stojí v poli hůlka, na té hůlce kulka a v té kulce plno kuliček. (MAKOVICE)

Pán s paní hovoří, div komoru nezboří. (MÁSELNICE)

Kdo nosí kožich i v létě? (MEDVĚD)

Šlehal sedlák do valachů, roztrhl sobě pytel hrachu, ztratil kozí syreček. (MĚSÍC A HVĚZDY)

Pole neměřené, ovce nescítané, pastýř nesjednaný. (MĚSÍC, HVĚZDY, NEBE)

Co se leskne v rybníce, komu to spadla čepice? Třpytí se, leskne u sítí, nikdo ji rukou nechytí. (MĚSÍC)

Obchází se srpem celou zem, nesekne do trávy tam ani sem. (MĚSÍC)

Přiletěl obrázek, poseděl, složil se, rozložil a odletěl. (MOTÝL)

Šije mokrou nití, k zemi nebe stahuje, když dojdou nitě, tak se odstěhuje. (MRAK)

Přišel k nám host, spravil nám most, bez sekery, bez dláta, a přece je pevný dost. (MRÁZ)

Bez barev a bez palety na skle kreslí bílé květy jeden známý malíř, nechce za to ani halíř. (MRÁZ)

Sedí panenka v komoře, má vlasy venku na dvoře. (MRKEV, ŘEPA)

Za kadeřavou hlavičku vytáhnu z nory lištičku. Sáhni si, je hladká, ukousni, je sladká. (MRKEV)

Zelená jsem, tráva nejsem, žlutá jsem, vosk nejsem, ocas mám, pes nejsem. (MRKEV)

Zelená jsem, tráva nejsem, červená jsem, květina nejsem, sladká jsem, med nejsem, kořen mám, strom nejsem. (MRKEV)

Bydlí, kde je malá díra, nejraděj má kousek sýra. Je-li Mourek na obzoru, má se, pane na pozoru. (MYŠ)

Šedivý kožíšek, maličké oči, když kočku uvidí, do díry skočí. (MYŠ)

Čím čamara, čím čím čím. Čím si přízeň zasloužím? Vedle lidských obydlí nikdo mě rád nevidí. (MYŠKA)

Ve kterém moři není ani kapka vody? (NA MAPĚ)

Kde leží králík nejtíšeji? (NA PEKÁČI)

Kde má slepice nejméně peří? (NA PEKÁČI)

Maličký domeček a v něm sto okéneček. (NÁPRSTEK)

Přišel pán z Železnice, podubaly ho neštovice. (NÁPRSTEK)

Máme volka, celý vejde do chléva, jen rohy nechá venku. (NEBOZEZ)

Dračí křídla, tělo myši, špatně vidí, dobře slyší. Ve dne spí a v noci létá, do vlasů prý rád se vplétá. (NETOPÝR)

Tento ptačí podivín létá tiše jako stín. Po takovém nočním lovu visí přes den hlavou dolů. (NETOPÝR)

Mrtví mě jedí každý den. Živí, když mě pozřou, pomalu zemřou. (NIC – ŽÁDNÉ JÍDLO)

Železné zvíře otavu hryže na živé hoře. (NŮŽKY, VLASY, HLAVA)

Dvě kavky vedle sebe sedí a jedna druhou nevidí. (OČI)

Kdo ho spatří, necht' ho potlačí, kdo ho chce chovat, musí se varovati, dáš-li mu masti, bude růsti, když naroste, bude krásti, všecko ti před očima pobere a z domu tě vyžene. (OHENĚ)
 Když jsem v kamnech, rád mě míváš, když jsem na střeše, smutně se díváš. (OHENĚ)
 Měkké dělám z tvrdého, tvrdé dělám z měkkého, s větry se rád pojím, vody se však bojím. (OHENĚ)
 Rád jím dříví, celý les mě živí, moje zrní ume se i v trní. (OHENĚ)
 Co se v chladnu nejmíc zapotí? (OKNO)
 Ve dne v noci kouká. Co je to? (OKNO)
 Čtyři panny v kolébce, žádná na okraji. (OŘECH)
 Češe se, vlasů nemá, kládí se, třtina není, třese se, zimnici nemá. (OVOCE)
 Rádo obírej mne, večer očesej mne, jen mne neuraz, dám ti za rok zas. (OVOCNÝ STROM)
 Vylez na mě, otrhej mě, jen mě neuraz, dám ti za to za rok zas. (OVOCNÝ STROM)
 Skáče, skáče, do stěny hlavou bije, ale nezapláče. (PALIČKA OD BUBNU)
 Stojí paní na palouku, bílý závoj na klobouku. (PAMPELIŠKA)
 Bílé pole, černé símě, kdo mě sije, rozumí mně. (PAPÍR, PÍSMO)
 Tenounká panenka na špičce tancuje, a čím déle tancuje, tím je menší. (PASTELKA)
 Kdo má nejmíc očí na světě? (PÁV)
 Koruna na hlavě, andělský šat, zlodějský krok, ďábelský křik. (PÁV)
 Tenhle pán či šlechtic snad, denně rozkládá svůj šat. Rozloží ho, pootočí, nespočítáš jeho oči. (PÁV)
 Roztahuje síť, ale jen na suchu. Chytá vše malé, co létá ve vzduchu. (PAVOUK)
 Spadla plachta shůry, roztrhla se v půli, žádná švadlena ji nezašije. (PAVUČINA)
 Máme chlívček, je plný dřevěných slepiček, když mezi ně černý kohout vletí, všechny je vyžene. (PEC, UHLÍKY, POHRABÁČ)
 Maličký, však pevný domeček skrývá stromeček. (PECKA)
 Křídla mám, motýl nejsem, dvě nohy mám, člověk nejsem. (PTÁK)
 Neorala jsem, nesnila jsem. Co je klas, to sotva vím, ze všech nejmíc chleba sním. (PEC)
 Běží, běží, až se třese, bílý šátek v ruce nese. (PĚNA VE VODĚ)
 Čtyři rohy, žádné nohy, jenom břicho veliké. (PĚŘINA)

Jde se koupat a nechá břicho doma. (PEŘINA)
V jednom rožku trošku, v druhém rožku trošku, v třetím rožku trošku, v prostředku nejvíc. (PEŘINA)
Čtyři rohy mám a velké břicho. Kdo je se mnou kamarád, je mu pěkně teplo. (PEŘINA) Kožich má, však chodí bos, nejlepší je na něm nos. Když návštěva nese dárek, z dálky pozná – je to párek. (PES)
Malý, velký, bílý, černý, svému pánu je vždy věrný. Ocáskem vrtí z radosti, pochutnává si na kosti. (PES)
Čichá, čichá, nemá nosu, co jí přijde pod zuby, to semele v otruby. (PILA)
Hryzla, hryzla dub, zlomila si zub. (PILA)
Jen jedna řada zubů, a přece tuze kousá. (PILA)
Jde panna uličkou, trousí drobnou krupičkou. (PILA)
Matka v zemi odpočívá, tatík do nebe se dívá, syn po světě lidi bláznívá. (PIVO, CHMEL A ???)
Otec se rodí, syn po hůře chodí. (PLAMEN, DÝM)
Kolik má pes zubů? (PLNOU HUBU)
Po čem padá déšť? (PO KAPKÁCH)
Deset ptáčeků po zlaťáčku, po čem jeden? (PO NOCI JE DEN)
Tahle holka modrooká, pořád sedá u potoka, když si nohy trochu smočí, sluníčko jí svítí z očí. (POMNĚNKA)
Z dřeva je a ze slámy a přec jej oheň nestráví. (POPEL)
Čtyři nohy mám, nikam nechodívám, kdo se na mě položí, za chvíličku spí. (POSTEL)
Stoupá bez nohou, bublá – úst nemá, bere bez rukou i kupy sena. (POTOK)
Škopíček bezedný, plný masa nacpaný. (PRSTEN)
Půl deváté bez půl páté, dvě a půl třetí, kolik je to? (PŮL DEVÁTÉ)
Černý do koupele, červený z koupele. (RAK)
Divné zvíře vidím v díře, na hlavě růžky a v rukou nůžky. (RAK)
Divné zvíře vidím v díře, v rukou nůžky, na hlavě má růžky, hladký kabátek a chodí pozpátek. (RAK)
Kdo to dělá, nechce to, kdo to koupí, nepotřebuje to, kdo to potřebuje, neví o tom. (RAKEV)
Stojí buk uprostřed luk, na tom buku dvanáct suků, v každém suku třicet ptáků, a každý pták jinak zpívá. (ROK, MĚSÍCE, DNY)
Stojí, stojí dub a na tom dubě dvanáct větví, na každé větvi po čtyřech hnízdech a každém hnízdě po sedmi vajíčkách. (ROK,

MĚSÍCE, TÝDNY, DNY)

Brzy ráno drahokam. Kde je? Byl tam a není tam. (ROSA)

Denice to roztrousila, slunko sebralo, měsíc vrátil. (ROSA)

Padám z nebe, svítím, objímá se s kvítím, nejsem hvězda, létavice, nejsem sama, je nás více. (ROSA)

Na dvou ratolestech deset větviček drží jeden kmen. (RUCE, PRSTY, TĚLO)

Čtyři bratři u stolu, pátý sedí na rohu. (RUKA)

Pletu chlívěk pro pět ovcí , čtyři pohromadě, pátá zvlášť.

(RUKAVICE)

Má to pět prstů, ruka to není a noha také ne. (RUKAVICE)

Dům hučí, hospodář v něm mlčí. (RYBA VE VODĚ)

Jedna paní nemá, v bytě stání nemá. Jakmile však svůj byt ztratí, životem tu ztrátu platí. (RYBA)

V mokrému zámku žije panna, penízky je posypaná, nikdo nic té panně, neprodá však za ně. (RYBA)

Jedna paní nemá, v bytě stání nemá. Jakmile však svůj byt ztratí, životem tu ztrátu platí. (RYBA)

Přišli páni bez pozvání, vzali z domu hospodáře a dům vyběhl oknem ven. (RYBÁŘI, RYBA, VODA, SÍŤ)

Vyskočí ze země, utíká, k moři doběhne veliká. (ŘEKA)

Běžím, běžím, nemám dech, přitom ležím na zádech. (ŘEKA)

Je had, v těle samá díra, nejí, přece neumírá. (ŘETĚZ)

Když to leží, mlčí to, když to zvedneš, křičí to. (ŘETĚZ)

Čtyři nožky, dva trnožky, v zimě běží, v létě leží. (SÁŇKY)

V lese se prohání, seká bez ustání, doma si lehne, ani se nehne. (SEKYRA)

Ve mně tma, venku světlo, ve mně zima, venku teplo, ve mně teplo, venku mráz, uhodne to někdo z vás? (SKLEP)

Hřebínek má, nečeše se, ale večeri ti snese. (SLEPICE)

Chodí panna po městě, sukniček má na dvě stě. (SLEPICE)

Jede, jede po obloze, projíždí se v zlatém voze. Než ty vstaneš z postýlky, načechrá si sukýnky. Večer, když přestaneš si hrát, jede za horu tiše spát. (SLUNCE)

Hřeje, svítí, radost dává, před ním kvítí, tráva vstává. (SLUNCE)

Metu, metu, nevymetu, nesu, nesu, nevynesu, až čas přijde, samo vyjde. (SLUNEČNÍ SVĚTLO)

Křídla mám a nejsem pták, letím, letím do oblak. A když v letu zaburácím, rozlétnou se všichni ptáci nad loukami, nad lesem. Hádej,

hádej, kdo že jsem? (SNAD UŽ TĚ TO NAPADLO, JSEM
TRYSKOVÉ LETADLO)

Stojí, stojí hrdina, bílé břicho vypíná, přijde-li však na něj slunko,
roztaje jak zmrzlina. (SNĚHULÁK)

Je kulatý panáček, má pěkný bílý fráček. Rád má zimu, milé děti,
když je teplo, tak se ztratí. (SNĚHULÁK)

Přišel k nám bílý kůň, zalehl nám celý dvůr. (SNÍH)

Přiletěl k nám bílý pták, zalehl nám celý sad. (SNÍH)

Letí, letí, křídel nemá, lehá, lehá, záda nemá, vrabčí brk je nad něj
těžší a přec stromům hlavu věší. (SNÍH)

Letí, letí divný pták, všude sype bílý mrak. (SNÍH)

Sletěl pták bezperák na náš strom bezlist'ák, přišlo na něj bezzubátko,
sežralo to bezpěrátko. (SNÍH A SLUNCE)

Celého tě obleku bíle jako do krupice, a když přijdeš do světnice,
honem z tebe uteku. (SNÍH)

Je to tak, je to tak noci loví tento pták. Jeho temné zakoukání ruší
ptáčkům klidné spaní

(SOVA)

Kdo umí bít a přece nemá ruce? (SRDCE)

Shrbený mužík běhá po poli, nepříjde domů, až je oholí. (SRP)

Sedí dvojnoh na trojnohu, v ruce drží jednu nohu. Příběh z venku
čtyřnoh, ouha, vzal dvojnohu jednonoha. A ten dvojnoh, kdo to poví,
utrh nohu trojnohovi. A než se dal čtyřnoh v běh, měl tu nohu na
zádech. (STEHNO, ŠVEC, VERPÁNEK, PES)

Je to vidět, ale není to. (STÍN)

Nemá rukou, ani nohou, a vyleze na věž. (STÍN)

Samo to do jámy vleze, a kdyby přišlo tisíc koní, nevytáhnou toho, až
to samo vyleze. (STÍN)

Špičatý, placatý, lepí se ti na paty, na slunci mu neutčeš, hlavičku
mu neutčeš. (STÍN)

Vedle tebe stojí, vedle leží, chytneš jej však stěží. (STÍN)

Když bylo třeba, byl jsem plný chleba, a když chleba vynesli, dobrý
jsem vám do jeslí. (STOH)

Znáš-li pak toho ptáka, co má na ocase raka? (STRAKA)

Co se leskne, co se třpytí do zobáku rychle chytí. V hnízdečku to
ukryje. Víte děti, kdo to je? (STRAKA)

Na zimu se vysvléká, zima mu však není. Jen co přijdou teplé dny,
hned se krásně změní. (STROM)

Jede kočí, má sto očí, do každého něco strčí. (STRUHADLO)

Lípa, na té lípě konopa, na té konopě hlína, na té hlině zelina a
v zelině sviňa. (STŮL, UBRUS, MISKA, ZELÍ, VEPŘOVÉ MASO)
Čtyři nohy, čtyři rohy, hlava žádná. (STŮL)
Viděli jsme na polici ležet kulatoučkou minci. Blýskala se, blýskala,
zvednut se však nedala. (SUK VE DŘEVĚ)
Mladá je velká, stará je malá. (SVÍČKA)
Břicho plné krup, a na hlavě strup. (ŠÍPEK)
Na poli je kabela, v té kabele plno keběleček. (ŠÍPEK)
Sedí panna v širém poli v červené kamizole, na hlavě má
chocholíček, břicho plné homolíček. (ŠÍPEK)
Na našem dvoře leží stařeček, má tolik ran, kolik v světě vran.
(ŠPALEK NA ŠTÍPÁNÍ)
Vaří se to, peče se to, nejí se to. (ŠPEJLE V JITRNICI)
Kopyta mám, přec nejsem zvíře. (ŠVEC)
Stojí, stojí hůrka, na té hůrce kulka, na té kulce lesíček, pod lesíčkem
mrky, pod mrkama smrky, pod smrkama hamy, pod hamama bery,
pod berama kleky, pod klekama chody, pod chodama černá zem.
(TĚLO LIDSKÉ)
Kdo mé jméno vysloví, hned mne zničí. (TICHO)
Ve dne malá jako myš, v noci všechno přerostu, když mě vidíš,
nevidíš. (TMA)
Když je vidět, nevidí mne nikdo, a když není vidět, vidí mne všichni.
(TMA)
Malušičké, čerušičké, na chodníčku: jejda! (TRN)
Tenounká panenka, na špičce tancuje, a čím déle tancuje, tím je
menší. (TUŽKA)
Červený žije, černý umírá. (UHEL)
Sedí panna v kvítí, celičká se svítí: dáš-li panně polena, vyžene ven
jelena. (UHLÍKY, DŘEVO, PLAMEN)
Maličký sklípek, v něm dvě řady slípek a červený kohoutek. (ÚSTA,
ZUBY, JAZYK)
Znám jednu komůrku, jsou v ní dvě řady bílých tovaryšů. Nikdy tam
neprší a přece je tam pořád mokro. (ÚSTA)
Pěkný domek obílený, ani oken, ani dveří. (VAJÍČKO)
Soudeček bez obručí, a v něm dvojí víno. (VAJÍČKO)
Šídlo, bodidlo – po světě chodila a domů nosilo. (VČELA)
Bílé to vyhodíš, a když to spadne, je to žluté. (VEJCE)
Je soudeček bez obrouček, je v něm dvojí víno, a přece se nesmíchá.
(VEJCE)

Chodí to po dvoře, hned leží, hned oře. (VEPŘ)
 Které zvíře je člověku nejuvěrnější? (VEŠ)
 Nemá to huby, ale tři zuby, u jídla slouží, po něm netouží.
 (VIDLIČKA)
 Čím je to větší, tím spíš se to protáhne i malinkou dírkou. (VÍTR)
 Do šatů mě nabíráš, pak přede mnou zavíráš, v teple pro mne slzí oči,
 vše se za mnou venku točí, беру z hlavy klobouky, nespouštěj mne
 do mouky. (VÍTR)
 Na vodě se točí, moc se neomočí. (VÍTR)
 V lese fučí, v kamnech hučí, draka láká nad oblaka. (VÍTR)
 Pán v červeném klobouce rozhlíží se po louce, slunci nikdy
 nesmeká, ale větru, ale větru smekne zdaleka. (VLČÍ MÁK)
 Které zvíře je vlku nejpodobnější? (VLČICE)
 Panenka si u vlečky plete bílé kraječky, stále plete, neuplete, stále
 párá, nerozpárá. (VLNA)
 Kdo je největší lenoch na světě? (VODA – NEŽ ABY ŠLA 5
 MINUT DO KOPCE, RADŠI SI 2 HODINY ZAJDE)
 Pán s paní šepce, dělají se čepce. (VODA SE VAŘÍ)
 Běží to v potoku, od roku do roku, vždycky dopředu a nikdy dozadu.
 (VODA)
 Sedí v ila zelená a koupá si kolena, má na tisíc jazýčků, ale šeptá,
 jenom šeptá pořád stejnou písničku. (VRBA)
 Který pták má na ocase abecedu?(VRABEC)
 Čtyři dupity tance, dva vopletence, jeden vometáč. (VŮL)
 Kde nosíme kapesník? (V KAPSE)
 Kde bydlí pejsek? (V BOUDĚ)
 Kde plavou ryby? (VE VODĚ)
 Kdy svítí měsíc? (V NOCI)
 Kdy svítí sluníčko? (VE DNE)
 Kde se učí děti? (VE ŠKOLE)
 Neštěká, nekouše, a přece do domu nepustí. (ZÁMEK)
 Železná boudička, dvířka jen maličká, často je otvírá se zoubky
 hlavička. (ZÁMEK U DVEŘÍ)
 Černá hlavička, bílá nožička. Hlavička když zčervená, konec nožky
 znamená. (ZÁPALKKA)
 Máš-li mne, nedbáš mne, ztratíš-li mne, poznáš mne. (ZDRAVÍ)
 Kdo je nejrychlejším malířem? (ZRCADLO)
 Když tam přijdeš, má to oči, když odejdeš, nemá to oči. (ZRCADLO)
 Co roste kořenem vzhůru? (ZUB – HORNÍ)

Skálami chléb drobí a metličkou do studánky zametá. (ZUBY A JAZYK)
Okolo porubu hejno bílých holubů. (ZUBY V ÚSTECH)
Cinové zvíře v kamenném chlivě třikrát za den řehce a žrát se mu nechce. (ZVON)
Koruna bez hlavy, bez jazyka rozpráví, necítí, nežije a přec mu srdce bije. (ZVON)
Mezi dvěma horama bije beran rohama. (ZVON)
V kamenném chlivě, bučí tam týle a je ho slyšet až na půl míle. (ZVON)
Zelená jsem, mokrá, kdo mě vidí, kouká. Plavu, skáču taky, dělám kvaky, kvaky. (ŽÁBA)
Sedí pán na blátě v zeleném kabátě. (ŽÁBA)
Sedí panna v síti, oči se jí svítí. (ŽÁBA)
Visí, visí visatec, pod ním sedí chlupatec. Až visatec upadne, chlupatec ho popadne. (ŽALUD A DIVOČÁK)
Táta vysoký, máma široká, syn divoký, dcera hluboká. (ŽIVLY – VZDUCH, ZEMĚ, OHENĚ, VODA)

4. MLUVNÍ CVIČENÍ

Vynález 22. století – co je to, jak vypadá?
Škola budoucnosti
Co by se změnilo, kdybychom uměli létat?
Chtěl bys být nesmrtelným a proč?
Co by bylo, kdyby nebyly mosty?
Jakým kusem nábytku bys chtěl být a proč? Jakou barvou?
Co bys dělal, kdybys tady teď nebyl?
Co by dělal každý člen tvé rodiny s částkou 50 000,- Kč? (možno nechat vyjádřit k tomu i rodiče)
Co bys dělal, kdybys byl milionářem?
Čím bys udělal rodičům, dědovi, babičce, sourozencům největší radost? (napsat, nechat místo i pro jejich vyjádření)
Co bych dělal, kdyby na naší zahradě přistáli mimozemšťani?
Co bych dělal, kdybych uměl létat?
Jaké by to bylo, kdybych měl osobního skřítky?
Co by bylo, kdyby – stromy uměly mluvit, lidé uměli procházet zdí, den trval jen dvě hodiny, lidé byli neviditelní, ...

Dostal ses do země obrů, kde nejsou větší než mravenec v trávě. Co bys dělal?

Představ si, že ses zmenšil do velikosti mravence – jak bys využíval věci, které máš před sebou na lavici, jak by sis je přizpůsobil? (stačí vybrat 1 věc)

Co bys změnil v našem městě, aby bylo pohodlnější a příjemnější?

Co by se mělo udělat, aby bylo tajemnější? Co by se mělo udělat, aby bylo zajímavější pro cizince?

Co by mi udělalo největší radost a proč (zarmoutilo, rozzlobilo, ...).

Co bys dělal, kdyby ses stal králem

Co bys udělal, kdybys byl čarodějem?

Jak by sis představoval ideální život? Je to reálné? Co bys pro to musel udělat?

Co by bylo, kdyby ryby uměly plavat i ve vzduchu a lidé žít i pod vodou? Jaké by to mělo výhody, nevýhody?

Kdybys byl spisovatelem, o čem bys napsal svou nejmilejší knížku?

O čem by měla být knížka, kterou by lidé hodně kupovali a četli? O čem by měla být knížka, kterou by si měli všichni lidé přečíst?

Do kterých zemí by ses chtěl podívat a co bys tam chtěl vidět, prožít?

Od pohádkového dědečka jsi dostal sloní rodinu (slon, slonice, 2 slůňata). Vymysli jména, co by sis s nimi počal, co bys s nimi chtěl prožít.

Co se ti ve škole nejvíce x nejméně líbí? Jaké změny bys zavedl ve škole?

Jakého znění by byla tvá nejlepší zpráva, kterou bys chtěl dostat?

Jaké televizní programy rád sleduješ a proč?

Jaké je tvé ideální nedělní odpoledne?

Jaká je ta nejlepší věc, která se ti kdy stala?

Kdybys měl možnost letět v kosmické lodi, letěl bys? Proč? Co by sis vzal sebou? Co bys od letu očekával?

20 věcí, které rád dělám

Koho si velmi vážím...

Kdyby věci uměly mluvit, co by o nás řekly? (kartáček na zuby, kolo, postel, boty, školní lavice, mobil, lednička, ...)

Kdybych mohl být (květinou, ptákem, kusem nábytku, automobilem, státem, filmem, jídlem, barvou, ...), byl bych, protože

Tvoř věty na dané obrázky – o jednom předmětu na obrázku.

Rozděl text barevnými čarami na jednotlivá slova - přečti je, utvoř

věty na jednotlivá slova.

Utvoř větu s předložkou, kterou máš napsanou na kartičce.

Učitel zadává činnosti, které někdo provádí a žáci tvoří čas minulý.

Co bys dělal, kdybys na ulici potkal princeznu.

Co bys dělal, kdybys chytil zlatou rybku.

Co bys dělal, kdybys upadl a rozbil si koleno.

Co bys dělal, kdyby do třídy nepřišla paní učitelka.

Co bys dělal, kdyby ti někdo cizí nabízel bonbony.

Co bys dělal, kdyby ti vyhrožoval starší spolužák.

Co bys dělal, kdybys zapomněl domácí úkol.

Co bys dělal, kdybys přišel pozdě do školy.

Co bys dělal, kdybys neměl cvičební úbor.

Co bys dělal, kdyby měla maminka dnes narozeniny.

Co bys dělal, kdybys ztratil klíče od bytu.

Co bys dělal, kdyby cizí muž zvonil u vašich dveří.

Ke každému obrázku vymysli co nejvíce vlastností.

Dokonči: Auto jede po silnici a ...

Jirka měl děravou kapsu a ...

Evička přechází silnici a ...

Na kraji chodníku sedí dítě a pláče ...

Z okna se dívá paní a mává ...

Nějaké dítě má na sobě roztrhané kalhoty ...

Stará paní hledá něco v tašce ...

Řidič auta prudce zabrzdí ...

Tatínek umývá auto před garáží ...

Co to znamená, když se řekne, že: jede, jako slimák, kluci řvou jako paviáni, nese se jako páv, usnul, jako když ho do vody hodí, má orlí zrak, má zaječí úmysly, je to beránčí povaha, to byla mravenčí práce

Hra „Na hlasatele“ – vyrobíme televizní obrazovku, každý hráč si vymyslí televizní zprávu (větu)

Hra „Dvě slova“ – učitel zadá dvě slova (Katka, taška) a žák tvoří větu.

Dokážeš si představit, kde bydlí víla?

Každého spolužáka k něčemu přirovnej (zvíře, květina, pohádková bytost...) odůvodni proč.

Jak bys chytil motýla?

Jak bys zastavil letadlo, které ti právě odlítá?

Jak bys zastavil loď, na které máš plavat, a právě ti odplouvá?

Se kterým zpěvákem x zpěvačkou by ses rád seznámil? Co by ses

jich zeptal?
Se kterou postavičkou z kreslené pohádky, filmu bys rád strávil
Vánoce a proč?
Co bys dělal, kdybys byl neviditelný?
Co bys dělal, kdyby ses proměnil např. v krále, královnu, obra,
sněhuláka, ...?
Co bys dělal, kdyby najednou obživly všechny věci ve třídě? Ve
škole, ve městě, ...
Co bys udělal, kdyby obživla hodně strašidelná strašidla?
Co by se stalo, kdyby děti měly křídla?
Co by se stalo, kdybychom rozuměli kočičímu jazyku?
Co by se stalo, kdybychom se ocitli ve stavu beztlíže?
Co by se stalo, kdyby Sněhurka strčila prsty do zásuvky?
V jaké situaci lžeš?
Kdo mne dovede ochránit?
Kdo určuje, jak se mám chovat? Kdo mne může odměňovat a trestat?
O čí uznání usiluji?
Co je v tobě dobrého? Co umíš?
Jaké postavy by ses polekal? Proč? Popiš ji, namaluj.
Čeho se opravdu bojím?
Co mne udělá šťastným x nešťastným?

5. JAZYKOLAMY

Anka tenká jako Lenka, Lenka tenká Apolenka.
Čtvrtek cvrček.
Drbu vrbu.
Hrad z hrachu.
Hřbet hřiběte.
Já rád játra, ty rád játra.
Jen mi, kmotře Petře, toho vepře nepřepepřete. Jestli mi toho vepře,
kmotře Petře, přepepřete, pak si toho vepře, kmotře Petře, snězte sám.
Klapla klapka.
Klára Králová hrála na klavír
Kos si hvízdá blíže hnízda.
Letělo tři tisíce tři sta třicet tři stříbrných křepelek přes tři tisíce tři sta
třicet tři stříbrných střech.
List a píst a hvízd z hnízd.

Lukáš chytil lelka, mléko přelila selka.
Malá míla nemilovala mýdlo značky Mila, ale máma nemilovaným
mýdlem Mila malou Mílu chvíli co chvíli myla a myla.
Musím mluvit s panem Markem.
Myši v koši.
Naleju-li oleje, nenaleju-li oleje.
Naše lomenice je ze všech lomenic nejlomenicovatější.
Naše posvíceníčko je ze všech posvíceníček to
nejposvíceníčkovatější posvíceníčko.
Neklop poklop
Nejspravedlivější krasobruslařský rychlorozhodčí.
Nenaleju-li to já, naleje to Julia.
Nesnese se se sestrou ani se sestřenicí.
Nezalyžařivší si lyžař potkal zalyžařivší si lyžařku.
Olemujeme-li mu to, nebo neolemujeme-li mu to?
Osuš si šosy.
Pádně pádloval pádlem podle lodi.
Pan Kaplan v kapli plakal.
Pan Šusta sušil švestky.
Pes se se psem nesnese.
Peru, pereš, pere.
Pět ptáčátek, pět pěnkavek ptáčátek.
Pokopete mi to pole nebo nepokopete mi to pole?
Popel, topol.
Poslal posel posla pro slámu.
Prut plul prudce po proudu proudnicovým proudem prudce vpřed.
Přišel za mnou jeden Řek, a tem mi řek, abych mu řek, kolik je
v Řecku řeckých řek.
Roztoč kolotoč
Řehoř Řehořovi řeže řeřichu.
Řekl Řek, kolik je v Řecku řek.
Scvrkni cvrčka.
Sníh se spustil z nebes dnes, snes se vesměs v spustlý les.
Strč prst skrz krk.
Strýc Šusta suší šušťák.
Sysel se syslicí sesedli se ve vysokém sadě.
Šel pštros s pštrosicí a s pštrosáčátky Pštrosí ulicí.
Šla Prokopka pro Prokopa: Pojd' Prokope, jíst drobet oukropa!
Tři tisíce tři sta třicet tři stříbrných stříkaček stříkalo přes tři tisíce tři

sta třicet tři stříbrných střech.
Vlky, plky.
Vlk strhl srně hrst srsti
V roli krále Lávyry hrál Vladimír Leraus.
Zase se sypou saze
Zaželezilo-li se železo, či nezaželezilo-li se?
Z vysoké sosy se sesypal snáh.

NETRADIČNÍ SLOHOVÉ ČINNOSTI

Novoroční přání

Pomůcky: list papíru a tužka pro každého žáka

Úkolem dětí je napsat novoroční přání, které se co nejvíce blíží takovému, které by dítě rádo dostalo samo. Každý si musí nejdříve v duchu rozmyslet, co je pro něho nejdůležitější - sestavit si svůj žebříček hodnot a napsat podle něho přání do nového roku.

Práce s obrázkem

Pomůcky: spousta obrázků – z kalendáře, časopisů, ..

Rozdáme dětem obrázky – mohou pracovat ve dvojicích. Co by se stalo, kdyby Jeníček s Mařenkou uviděli tento výjev? Napiš pokračování pohádky (jaký zvrát by nastal v pohádce?).

Čím bys chtěl být, kdybys byl na obrázku?

Jak by obrázek nazvali mimozemšťané?

Co neskutečného se mohlo stát?

Polož obrázku otázku.

Sestavení horoskopu

Pomůcky: staré horoskopy, čtvrtka

Zadat jednotlivé body (zdraví, peníze, úspěch, nepříjemnosti, rodina, škola). Možno využít práci skupin, kdy si rozdělí všechna znamení zvěrokruhu a vypracují horoskop na daný týden. Poté nalepí na čtvrtku (možno využít obrázků z tištěných horoskopů), vystaví ve třídě. Po týdnu se každý vyjádří k tomu, který horoskop nejlépe vystihl události minulého týdne.

Dialog dvou předmětů

Pomůcky: žádné

Žáci si ve dvojicích rozdělí role předmětů (nůž x vidlička, vana x voda, rohlík x máslo, ponožka x bota, hřeben x vlasy, ...). Připraví si kultivované hádání – jaké jídlo je lepší, nejlepší sport, nejrychlejší auto, film, pohádka ... Pravidla:

nesmíte odbočovat k jiným sporům

neurážíme se, neosočujeme soupeře

neskáčeme si do řeči, nepřekřičujeme se

výsledek – řešení (i vzájemné uznání) – každý má díl pravdy

soupeři si podají ruku

Pesimisté a optimisté

Pomůcky: žádné

Žáci se rozdělí do dvojic, jeden z nich bude optimista, druhý pesimista (nutno vysvětlit význam slov). Každá dvojice si připraví 3 dvojice vět. „Představ si, že sedíš na lavičce v parku a rozmlouváš se svým pravým opakem.“ (To je dobře, že svítí slunce. X To zas bude horko a sucho. Těším se na zítřejší výlet. X Doufám, že se nevybouráme.)

Sestavení příručky na zajímavé téma

Pomůcky: papír (sešit)

Sestav návod na neobvyklé situace (zopakovat popis pracovního postupu – náležitosti).

Jak zaručeně ztratit kamaráda

Jak z rodičů vymámit 100 Kč

Jak se vyhnout mytí nádobí

Jak se stát nemocným

Jak přesvědčit učitele, že jsem nemohl napsat úkol

Věštění budoucnosti

Pomůcky: sada obrázků

Práce ve dvojicích – každý si vytáhne ze sady 4 – 5 obrázků – na jejich základě mu soused bude věštit budoucnost (písemně, ústně)

Kouzelný ostrov

Pomůcky: papír, fixy

Žáci pracují ve skupinách či dvojicích. „Představte si, že jste našli ostrov. Všechny věci, které tam najdete, začínají na dané písmeno.“ Ostrov hraček, jídla, písmene (ostrov má tvar kytary, nachází se v něm obec Ladička, hrad Trsátko, řeka Konzertovice, pohoří Struňák, ...)

Cestovní kancelář láká k návštěvě ostrova – vytvoř reklamní leták se sloganem

Ostrov jsi zdědil – je tam krásná příroda, průzračná laguna na koupání, ale jinak nic – jak by ses zařídil? Co bys všechno potřeboval? Kdo by tam měl být s tebou?

Balón

Pomůcky: lístečky s různými typy povolání

Nadepíšeme si lístečky s různými typy povolání. Všichni účastníci výpravy si vylosují jedno povolání. (zahradník, řezník, automechanik, zloděj, policajt, spisovatel, horník, prodavač, námořník, ...)

Jsme v balónu, jedeme objevovat neznámou zemi, ve které je všeho hojnost. Máme však problémy. Balón klesá, musíme někoho z vás vyhodit. Každý z vás se však může zachránit obhajobou sama sebe, proč zrovna vy jste pro tuto výpravu potřební (povolání).

1. kolo – proč jsem užitečná
2. kolo – spor dvou postav o důležitosti (na určitý čas)
3. kolo – hlasování žáků – vypuzení žáků na základě argumentů (vyhazují tě proto, protože...)

Zhotovení kalendáře (náměty)

Pomůcky: papír, pastelky, ...

Ke každému měsíci nakreslí typický obrázek (leden – sněhulák, únor – lyže, březen – sněženka, duben – pomlázka, květen – šerík, červen – vysvědčení, ...)

Pojmenuj jednotlivé měsíce podle charakteristických znaků (leden – měsíc sněhových koulí, únor – měsíc bláta, březen – měsíc mláďátek, duben – měsíc vajíčků, květen – měsíc zamilovaných, červen – měsíc vysvědčení, červenec – měsíc koupání, srpen – měsíc ostružin, září –

měsíc barevného listí, říjen – měsíc kaštanů, listopad – měsíc spadaného listí, prosinec – měsíc dárků
Ze starých kalendářů sestrojít leporelo – obrázky typické pro jednotlivé měsíce nalepíme na čtvrtku, necháme ještě volné místo, kam budeme zapisovat změny počasí, přírody

Roční období (náměty)

Pomůcky: dle popisu

Roční období vnímáme všemi smysly (praktické ukázky).

Jaro – zrak – zelená barva, sluch – zpěv ptáků, hmat – srst či peří mláďat, čich – vůně květin, chuť – salát, ředkvičky

Léto – žlutá, zvuk bouřky, pichlavost obilí, vůně sena, chuť malin, broskví

Podzim – hnědá, svist větru, vlhkost deště, vůně listí, chuť ovoce

Zima – bílá, chřupání zmrzlého sněhu, chlad ledu, vůně jehličí, chuť cukroví

K ročním obdobím dát výčet typických jevů (nakreslit, napsat).

Jaro – sněženky, mláďata, rozkvetlé stromy, zelená louka, ...

Léto – obilí, seno, rozkvetlé louky, koupání

Podzim – barevné listí, šípky, jeřabiny, kukuřice, houby,

Zima – sníh, led, holé stromy, zoraná pole, havrani, ...

Namaluj (vyfoť) stejné místo na jaře, v létě, na podzim, v zimě

Proč se těšíš na jaro, léto, podzim, zimu

Poslech Vivaldiho Roční období – poznáš z hudby znaky ročních období?

Mraveneček v lese

Pomůcky: papír

Práce ve skupinách, procvičení různých funkčních stylů.

Mraveneček v lese, těžkou kládu nese. Pomozte mu kamarádi, vždyť ji neunes!

Této text přepiš a doplň jako pohádku, zážitek sdělovaný kamarádovi, reportáž TV, popis krajiny

17. století

Pomůcky: papír, fixy, velký papír, truhla, látka, CD přehrávač, hudební ukázky

hospoda – navodíme atmosféru, kdo tam všechno může sedět, co si říkají – rozdělíme žáky do skupin (2 – 4):

Jsem kapitán a najímám na svou loď námořníky. Představte se ve zkratce dle svého jména (IVA – iniciativní vitální astronom - tebe beru, protože hvězdy k plavbě budeme potřebovat. LEONA – lákající energická odvážná nápaditá aristokratka – tebe budeme také potřebovat, protože nápady se cení a finance nejsou rovněž k zahození)

Jsme v hospodě, povídáme si u stolu, ale ouškem zachytáváme i slova od vedlejších stolů – o čem si tak asi mohou povídat? Slova, která by se mohla vyskytnout, zapisujeme na velký papír, který leží na stole, každý má fix, po dohodě s ostatními slovo запиše (koráb, plachta, rum, piráti, kotva, moře, poklad, ...)

Nyní všechna slova roztříd' do 5 – 9 skupin podle významu, napiš je na nový papír, slovo, které jsi zapsal, si odškrtni (loď – kormidlo, plachta, ... hospoda – rum, ...). Poté každá skupina přečte názvy skupin, do kterých roztřídil slova. Učitel vyřadí nevhodné skupiny, s ostatními se dá pracovat – sestav vypravování, návod na potopení lodě, popis lodě, ... - práce ve skupinách

Do hospody přišel námořník a přinesl truhlu. Co v ní asi je? Každý hádá, náměty. Potom otevřeme – uvnitř je plachta (duhová, přechází od žluté, červené po modrou). Každý ji uchopíme za jeden konec, zvedáme, děláme vlny moře – jaké je to moře? Zvedni plachtu – co vidíš pod hladinou?

Moře – vyjádři slovy stav moře od nejklidnějšího po nejrozbouřenější (práce ve skupinách, časový limit, pak nahlas počet slov, čtení slov, ostatní skupiny si dělají tečky pod shodnými slovy – na kterých slovech jste se nejvíce shodli, která slova nikdo nemá?)

Lod' pluje po moři, dlouho nemůže objevit pevninu, nervozita stoupá. Vtom posádka uvidí tři ostrovy, musí si vybrat jeden. Který si vyberete? (Učitel pustí 3 hudební ukázky, které představují ostrovy – jedna je divoká, druhá smutná, vážná, 3. veselá). Každá skupina dostane velký papír – vytrhej si mapu ostrova, který sis vybral, zakresli a pojmenuj 7 míst na ostrově na základě tvého hudebního

vjemu (Přátelský ostrov – Křišťálový vodopád, Medová zátoka, Oáza klidu, vesnice Porozumění, ...). Na rub papíru ostrov pojmenuj. Pak každá skupina dostane tolik lístečků, kolik je skupin, navštívuje jednotlivé ostrovy a na základě pojmenování míst hádá, který ostrov si skupina vybrala (1., 2. nebo 3.?) – nechá tam svůj lísteček s číslem hudební ukázky. Pak rozbor – uhádlí, neuhádlí, představení ostrova, procházka po ostrově – proved' mě těmi nejzajímavějšími místy.

Kostka

Pomůcky: papír

Máme imaginární kostku, na každé její straně je otázka, na kterou odpovídáme poté, co jakoby hodíme kostkou (dám danou otázku). Na danou otázku odpověz, piš čitelně, pokud už nevíš, co psát, pak dělej vlnky. Poté práce ve dvojicích – přečtou si navzájem odpovědi na otázku č. 1., najdou, co se jim na odpovědi líbí, pochválí se, pak jdou dále. Najdou tu nejlepší věc, která se v odpovědi vyskytla, a seznámí s nimi celou třídu – pochválí souseda.

Sníh

Co je sníh? (skupenství vody, jedinečné vločky, masa, po které se dá lyžovat, sáňkovat, bobovat, dají se dělat koule, sněhulák, bunkr, hrát válku, ...)

Co se ti vybaví u slova sníh? (vánoce, stromeček, cukroví, dárky, kapr, pohádky, dlouhé večery, zima, neprůchodnost z domu na silnici, špatná jízda autem, ...)

Čemu se podobá sníh? (čepici, zmrzlíně, šlehačce, ...)

Z čeho se skládá sníh? (ze zmrzlé vody, krystalky, z vloček, ...)

Jak ho lze použít? (stavba bunkrů, sněhuláků, kouliček, na vodu na zalévání květin, ...)

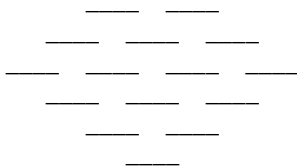
Jak ho hodnotíš? – klady, zápory (sníh dělá zimu zimou, bez něho je v zimě smutno, dají se na něm dělat sporty, které se bez něho neobejdou, špatně se po něm chodí, jezdí, musí se odhrnovat, ...)

Skupinový minipříběh

Pomůcky: lístečky dvou barev, předtištěný papír

Do každé skupiny dám lístečky dvou barev tak, aby každý měl dva z jedné barvy. Každý žák na lístečky jedné barvy napíše po jednom podstatném jménu, na lístečky druhé barvy přídavná jména. Poté

vybere pouze jeden od každé barvy, dá jej rubem doprostřed, lístečky se zamíchají a každý si vybere od každé barvy jeden. Každý žák dostane předtištěný papír:

Na 1. řádek napíše každý žák přídavné jméno z lístečku, na poslední řádek podstatné jméno z lístečku. Pak posíláme papír dokola, každý ze skupiny doplní jeden řádek tak, aby se to vztahovalo k prvnímu či poslednímu řádku, měl by vzniknout krátký příběh. Pak přečtení všech lístků, výstavka. (Lze připravit delší příběh – forma sněhuláka – více koulí nad sebou)

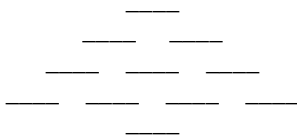
Příklad:

Milý
mladík v kombinéze
mi pohlédl do očí,
usmál se a předal mi
ze školní aktovky modrý,
rozškubaný a smrdící
penál.

Pětilístek

Pomůcky: papír s předtištěnými linkami

Metoda kritického myšlení, používá se na shrnutí určitého tématu.

řádek – téma (např. DOMOV)

řádek – 2 přídavná jména – jaký (klidný, bezpečný)

řádek – 3 slovesa – děj (těším se, odpočívám, povídám si)

řádek – heslo, slogan, můj pocit (Domů se vždy těším)

metafora na 1. řádek, na téma, jiná formulace názvu, symbol
(BEZPEČÍ)

Poslední slovo patří mně

Pomůcky: papíry s textem

Každý žák dostane lístek A6 a potichu si přečte zadaný článek.

Potom na papír napíše úryvek článku, který se mu líbí, který ho zaujal, je mu blízký. Na druhou stranu napíše, proč si zrovna tento úryvek vybral.

Společná práce: Kdo přečte svůj úryvek? Vyvolaný žák přečte a nic k němu neříká. Ostatní spolužáci se vyjadřují k tomu, proč si asi tento úryvek vybral. Po vyjádření všech teprve promluví autor – přečte svoje argumenty, objasnění – pak se už nikdo k tomu nevyjadřuje – autor měl poslední slovo.

Skládání básničky

Pomůcky: tištěné verze básniček

Každému žákovi řeknu verš tak, aby ho nikdo neslyšel. Nesmí si ho napsat, ale zapamatovat. Pak daná skupina skládá básničku.

(Zapomene-li verš, jde se zeptat učitele). Po složení – porovnání s originálem.

Skládání textu

Pomůcky: kratší texty (pohádky, příběhy)

Kratší text rozstříhám po odstavcích a ve dvojicích jej skládají dle posloupnosti. Poté porovnání s originálem. (trénink úlohy odstavců, jejich psaní, posloupnost děje, tiché čtení, diskuse, porozumění textu).

Řízené čtení

Pomůcky: text (příběh)

Učitel organizuje čtení po určitých částech – čte buď učitel, nebo žáci. Učitel cíleně čtení zastavuje, zadává úkoly (co se asi bude dít dál, proč si to myslíš, vyjádři zvuky náladu, jaké pocity má ..., napiš zprávu na pohlednici o tom, co se stalo, co by sis zapsal do svého deníčku, jak by ses zachoval ty, jak by ses v dané chvíli rozhodl, jak by ses v dané situaci cítil, ohodnoť hlavní postavu, jaký bys k ní měl vztah, ...) Nemusí být ani znám nadpis, učitel přečte začátek článku a děti hádají, o čem asi bude, nebo hádají obsah článku dle nadpisu.

Dáváme prostor k vyjádření co nejvíce žákům.

Skládkové čtení

Pomůcky: tištěný text (příběh)

Děti rozdělíme do 2 – 3 skupin. Každá skupina dostane část textu – začátek, prostředek, konec. 1. skupina má vymyslet, jak bude příběh pokračovat, 2. skupina začátek a konec příběhu, 3. skupina začátek a střed příběhu. Poté přečtení celého článku.

Diskusní pavučina

Pomůcky: tištěný text (příběh, ve kterém jsou nastíněny problémy)

Určeno pro texty, v nichž se řeší nějaký problém. Daný text se zastaví před rozuzlením a vymýšlí se různá řešení, různé náhledy na daný problém (Např. problém: Tomáš kouká pořád na televizi. Venda běhá pořád po venku. – je lepší koukat na televizi, nebo běhat po venku?) – rozdělení žáků do 2 skupin, jedna v roli Tomáše, zaměřuje se na klady, uvádí i zápory, druhá v roli Vendy, uvádí rovněž klady svého počínání, ale také i zápory. Poté skloubení obou náhledů, dočtení příběhu. Na závěr vhodná minutová písečka – co je tedy lepší a proč?, co jsem se dozvěděl nového?, co bylo zajímavé?

Knižní klub

Pomůcky: nakopírované články

Přečtení článku (doporučeno přečíst učitelem, žáci poslouchají). Pak se žáci rozdělí do skupin, v níž si rozdělí role – každý si vybere jednu roli:

Hledač citátů.– vyber jeden až dva úryvky, které tě zaujaly svým obsahem či stylistickým zpracováním. Ty pak přečteš ostatním a zdůvodníš svůj výběr.

Jazykový odborník – vyber v textu 3 zajímavá, důležitá, nejasná, neobvyklá slova nebo slovní spojení. Vysvětlí je (použití slovníku).

Pozorovatel – jak nějaká postava textu vypráví doma, co se přihodilo
Jasnovidce – co se asi stalo s...

Spisovatel – popiš, jak vypadala ...

Scénárista – vyber jednu situaci příběhu, která tě zaujala, a převed' ji do filmového scénáře

Pracovník (třeba ZOO) – vypracuj pravidla chování v ZOO, (v

autobuse, ve škole, na výletě, v královském paláci, ...)

Malíř – vytvoř portrét dané postavy z textu

Celá skupina – vytvořte jeden živý obraz z článku.

Poté přečte skupina své role, zároveň konfrontace se druhou skupinou – má někdo z vás stejnou roli? Přečti. Zakončení živým obrazem.

Novinář

Pomůcky: žádné

Kdo se rád dívá na sportovní přenosy – např. fotbal, hokej, krasobruslení, formule atd.? Zkuste předvést, jak byste si počínali jako novináři v přímém televizním (rozhlasovém) přenosu ze sportovního utkání, školní besídky, karnevalu atd.

Sněhové koule

Pomůcky: na papír si napíšeme různé úkoly, papír zmuchláme do koule

Po třídě rozhodíme koule. Žáci si pro ně chodí, rozbálí si je, přečtou a splní úkol, který na ní napsaný. Poté vrátí zmačkanou kouli zpět a vezme si další a splní úkol nový.

Úkoly: Namaluj na tabuli trojúhelník.

Zazpívej písničku.

Pozdrav se s někým ve třídě.

Pohlad' spolužáka.

Namaluj na tabuli panáčka.

Zalez pod lavici.

Fór pod obrázek

Pomůcky: obrázky z časopisů, novin nalepené na papíru

Žáci vymýšlí výstižné texty k obrázkům. Mohou být vtipné, libovolně dlouhé, mohou psát pouze nadpisy atd.

Dekoláž

Pomůcky: obrázky z časopisu, novin nalepené na papíru

Vezme si dva, tři nalepené obrázky, které roztrháme na několik částí. Poté je znovu slepíme, ale snažíme se o vytvoření nových

obrázků (nesnažíme se o přesné slepení obrázků, ale o jejich kombinaci) a nalepíme znovu na papír. O slepeném obrázku napíšeme příběh...

Tygr

Pomůcky: obrázek tygra, text o tygrovi

Úkoly:

Zjistí všechno zajímavé o tygrovi – práce s internetem nebo s již připraveným textem

Dopis tygrovi – napiš tygrovi, co ses o něm dozvěděl, čím tě překvapil atd.

Příprav s tygrem rozhovor.

Jsi ředitelem ZOO a máš navrhnout nový pavilon pro tygra. Jak ho navrhneš, co tam bude mít, co by si tygr asi přál atd. Nakresli ho.

Předved', jak se chová tygřík v různých situacích (je rozzlobený na zlé návštěvníky, je smutný, veselý, ospalý,...).

ZOO

Pomůcky: žádné

Úkoly:

Vymysli, co nejlepší, nejoriginálnější nápis pro ZOO.

Navrhni, co všechno by měla ZOO udělat pro spokojenost návštěvníků – dětí.

Napiš řád pro zvířata.

Napiš, co se nesmí dělat v ZOO – desatero.

Proč asi lidé nežijí v kleci?

Napiš, co nejvíc zvířat ze ZOO.

6. VYPRAVOVÁNÍ

Práce s textem, částí textu

Pomůcky: papír

Žákům dáme střední část textu - co se stalo před, po? Je dána 1. a poslední věta – dokonči příběh

Dokonči vypravování – náměty:

Pomůcky: žádné (papír)

Malý roztomilý klučík vyběhl ze svého pokoje na dvůr a dlouho si hrál se strakatými kočkami od sousedů. Najednou...

Obrovitý šeredný drak se krátce zastavil u neznámého domu, vešel dovnitř a netečně se díval na cizí bílé lidi. Po dlouhé době...

Je noc. Všichni doma už spí, jen ty ne a ne usnout. Venku skučí velký vítr, který zvedá oblaka prachu a ohýbá stromky. Vtom se rozletí tvé okno. Vyskočíš, protože si myslíš, že ho otevřel vítr, a chceš jej zavřít. Ale tu vidíš – na okně stojí malý světélkující létající talír....

Jsi na horách na chatě. Je večer, venku je úplná tma, kilometry daleko nikde nikdo. Mrzne, až praští, a venku se potichoučku snáší sníh. Svítíš si petrolejkou, v kamnech praská dříví a ve tvém maličkém, dřevem obloženém pokojíčku je krásně teploučko. Piješ horký čaj a díváš se do tmavých koutů pokoje...

Je zima, všude leží závěje sněhu, pomalu se stmívá. Venku je zataženo a hustě padá sníh. Ve skulinách hvízdá a hučí meluzína. Nejde proud, protože včerejší vítr shodil vedení. Všude jsou dlouhé a temné stíny... (strašidelný příběh s legračním koncem)

Jsi doma sám. Rodiče šli do kina a vrátí se pozdě. Je večer, venku je tma a prší. Chceš si pustit CD přehrávač, ale místo hudby se z reprobeden ozve temné hluboké a velmi silné mručení, které k tvému překvapení nepřestane, ani když vypneš přehrávač...

Po parném a dusném dni je chladivý podvečer. Ty ležíš v loďce, která si tiše plave po vodě. Kolem je zanedbaný a trošku záhadný zámecký park, smuteční vrby sklánějí své větve do jezírka, kde plave tvoje loďka. Kolem je ticho, park vypadá úplně opuštěný. Ty ležíš na zádech a sleduješ oblohu, po které létají racci a divoké kachny...

Jsi u polorozpadlé zříceniny hradu, která stojí na kopci v hloubi lesů, je celá zarostlá křovinami a vysokou trávou. K této zřícenině nevede žádná cesta, jen opuštěná lesní stezička, po které stejně nikdo

nechodí. Je léto, zapadá sluníčko, voní tráva, ve vzduchu létá plno čmeláků a motýlů. Ty jsi sám a podle hodin vidíš, že by ses měl vrátit, než bude tma. Vtom...

Je léto, hluboká noc. Ležíš na pasece v lese pod širákem a díváš se na oblohu. Není takové vedro, jako ve dne, ale jen příjemně teplo. Obloha je úplně jasná, svítí na ní obrovské množství hvězd. Je tak jasno, že vidíš i ty velmi malé. Také měsíc krásně svítí a vidíš na něm mnoho kráterů a detailů. Jinak je kolem dokola úplně temná noc a černočerný les, občas vidíš na obloze přeletět netopýra, slyšíš cvrčky a houkání sovy. Je krásná letní noc a obloha svítí jak perličkami vyšívaný černý plášť... Co bys chtěl při takové noci zažít?

Pohádky

Známou pohádku ukonči jinak (zadat místo, odkud se bude příběh odvíjet jinak)

Vytvoříme moderní pohádku ze staré, známé pohádky tak, že do ní zařadíme současné věci, postavy. (Červená karkulka jede za babičkou do Domova důchodců na kolečkových bruslích. ...)

Doplnění pohádky dle fantazie: A. Vostrá – Princezna na vdávání
Byla jedna princezna, a jak už to s princeznami bývá, byla krásná a bohatá, nic neuměla a hledala ženicha. Jednou po snídani zazvonily na královském nádvoří ocelové podkovy a s koně spadl princ Dlabomil. „Vezmi si mě za ženu!, zavolala na něj z balkónu princezna. „Vezmu,“ přikývl Dlabomil, ale uvaříš mi knedlíky?“ „Knedlíky? To neumím,“ odpověděla zaraženě princezna. „Tak to já si tě nevezmu,“ zavrtěl hlavou princ Dlabomil. Princezna chvíli plakala, ale pak si koupila knížku s názvem Uvař, upeč, nepřipal a dala se do učení. Než se rok s rokem sešel, princezna by uvařila snad i potmě. Jenomže potom přijel princ Hadromil a chtěl na princeznu ušít minisuknici. Pomohla si knihou Můj přítel náprstek. ...

Vymysli další prince s typickým jménem podle jejich žádostí i názvy knížek, které vzdělaly princeznu v daném oboru. (Pračkomil – chtěl vyprat oděv – Přeper, vyper na čtyřicet, Vlasomil – potpěl si na

neobvyklé účesy – Jak se stát skínem, Lyžomil – chtěl žít v horách –
Můj přítel snowboard, ...)

Jak vymyslíte šťastný konec pohádky? (Byla tak často
v knihkupectví, že si nakonec vzala knihkupce, kterého si oblíbila. Po
čase uměla všechno.)

Jak končí pohádka skutečně? Jednou po večeri zazvonily na
královském nádvoří zlaté podkovy a s koně sjel po zábradlí veselý
princ Švandomil. „Vezmi si mě za ženu!“ zavolala na něj z balkónu
princezna. „Umím vařit, šít, ...“ „To mě nezajímá“, řekl Švandomil.
„Ale umíš povídat legrační pohádky?“ „Neumím,“ odpověděla
zaraženě princezna. „Tak to si tě nevezmu,“ zavrtil hlavou princ
Švandomil a vyhoupl se do sedla. „Počkej!“ křikla princezna. „Jak
můžu umět povídat legrační pohádky, když nemám děti!“ „Pravda,“
zasmál se princ Švandomil. „Tak to já si tě přece jen vezmu.“

Stejný příběh, pohádku zakončit vesele, smutně

Co by mohly pohádkové postavy dělat dnes? (vodník – ekologický
aktivista za čistou vodu, princezna – módní návrhářka, čarodějnice –
psychotronička, ..)

Vytvoř co nejvíce pohádkových dvojic (Bob – Bobek, Rumcajs –
Manka, ...)

Vymysli co nejvíce pohádek, v jejichž názvu se objevuje zvíře,
barva, číslo, ..

Vymysli pohádkové postavy, soused zařadí do pohádky

Vymysli svou vlastní pohádku (můžeš smíchat i několik pohádek
dohromady), možné názvy – O líném pošťákoví, O veselém
hrobníkovi, O lakomém pohádkovém dědečkovi, ..

Představ si, že věci, které máš v penále, najednou obživnou, vylezou
ven z penálu. Vymysli krátkou pohádku, jak by příběh pokračoval.

Učitel vypráví známou pohádku, vytáhne obrázek – znázorněná věc

se musí zasadit do děje, pokračovat.

Představ si, že jsi princem – princeznou. Vymysli, jakým způsobem by sis vybíral své ženichy – nevěsty.

Vymysli 3 těžké hádanky, které bys jako princezna dávala nápadníkům, o které bys nestála.

Vymysli 3 těžké úkoly, které bys jako princ dával princeznám, které bys chtěl zesměšnit.

Vytvoř povídku o písmenech.

Pomůcky: žádné (papír)

Chodilo po světě jedno O. Bylo to O moc pyšné a nafoukané.

Chlubilo se: „Já se mohu kutálet, protahovat, a co ty, M, ty by sis polámalo ruce.“ M z těch řečí bylo smutné a O závidělo. Ale pýcha O netrvala dlouho. C se na to již nemohlo dívat. Přihouplo se k O a raf, nečekaně mu shora kus ukouslo. A co zbylo z pyšného O? Široké U, do kterého přešlo. M mělo stříšku, ale nikdy ho za trest neschovalo.

Tvoř krátké příběhy na neobvyklá témata

Pomůcky: žádné (papír)

Dětem zadáme neobvyklá témata pro tvoření vypravování. Jak se piják dostal do protialkoholické léčebny. O deštníku, který se bál vody. O líných botách. Jak jela lednička na dovolenou na Saharu. O zakletém mobilním telefonu. O lakomé peněžence... Poté prezentují svoje dílka.

Co se asi mohlo stát?

Pomůcky: papír

Navodit různé situace (převržená židle, rozbitá sklenička, rozevřená kniha, ...) nebo vystříhnout obrázky z časopisů). Žáci vymýšlejí příběh.

Příběh na daná slova

Pomůcky: papír

Žáci nadiktují podstatná jména, učitel je zapíše na tabuli. Poté zadá úkol – 5, 10 z těchto podstatných jmen se musí objevit ve vypravování. Nebo: žáci si vytáhnou 3 – 5 obrázků, musí je zasadit do příběhu.

Vypravování – asociace

Pomůcky: žádné

Vedoucí začne vyprávět příběh. Když skončí, další začne vypravovat na jakékoliv slovo, které zaznělo v předchozím vypravování – a tak postupují další.

Černá kronika

Pomůcky: papír, zprávy z černé kroniky

Vyhledejte zprávu z černé kroniky a přepracujte ji na příběh.

Strašidelný příběh

Pomůcky: papír

Představ si, že stromy a rostliny obživly, mohou chodit a mluvit. Vymysli krátký strašidelný příběh o těchto tvorech.

Sny

Pomůcky: papír

K posteli si připrav blok a tužku a hned, jak se probudíš, zapiš, co se ti zdálo. Pokračuj celý týden, vyber ten nejzajímavější – seznámíš s ním ostatní.

Sci-fi

Pomůcky: papír

Telefony obživly a ovládly celý svět. Napiš o tom krátkou sci-fi povídku.

Vypravování – řetězovka

Pomůcky: žádné

Učitel začne vypravování, každý žák musí přidat jednu větu (učitel usměrňuje děj, zápletku, závěr). Stanoví se pravidlo, že se 3. (4.) větu musí něco stát.

Vypravování ve dvojicích

Pomůcky: papír

Každý žák napíše dvě věty, předá sousedovi, který rovněž přidá dvě věty. Platí pravidlo, že se 3. – 4. Větu musí něco stát. Zásadou je čitelné psaní, aby po sobě žáci přečetli. Je dán čas, učitel usměrňuje. Poté dvojice čtou svoje příběhy, ostatní hodnotí nejlepší příběh.

Pokračování pohádky, písničky

Pomůcky: papír

Napiš krátký legrační příběh, který by byl pokračováním pohádek Spejbla a Hurvínka. Převyprávěj a doplň známou lidovou píseň (např. Šla Nanyňka do zelí, Kočka leze dírou, ...)

Bajka

Pomůcky: žádné nebo papír

Vymysli krátkou bajku, v níž budou vystupovat lesní zvířata a budou znázorňovat lidské vlastnosti. Zkus vtipně zakončit.

Můj život se skřítky

Pomůcky: papír

Vymysli si skřítky, kteří bydlí v tvém domě, dej jim jména, vymysli, co dělají, jaké mají vlastnosti, jaké jsou tvé vztahy s nimi, nakresli (možno formou dotazníku).

Převyprávění

Pomůcky: žádné

Za dveře pošleme dva žáky. Třídě řekneme krátký příběh či delší vtip. Poté zavoláme jednoho žáka, který je za dveřmi. Vyvoláme jednoho žáka třídy, který mu převypráví slyšené. Ten si musí

zapamatovat, protože to, co slyšel, musí říci tomu, který je za dveřmi. Tento pak poví, co si zapamatoval. Závěrem učitel přečte originál a zjistíme, o kolik se texty lišily.

Šifrovaná zpráva

Pomůcky: papír

Vytvoř krátký příběh – například co jsi dělal včera odpoledne, tvůj sen, ... Jako první slova užij taková, která jsou šifrovanou zprávou. (Jel jsem domů vlakem. Jsem z toho nešťastný. Autem jel totiž můj nejlepší kamarád. Do Králík jsem dorazil se zpožděním. Kina už nevysílala.)

Tajenka. Průpravou může být i vytvoření větného celku, kde počáteční písmena slov tvoří tajenku (Zita a Věra otrhávají lístky áronu mamince. = zavolám)

Reprodukce

Pomůcky: lístečky

Napiš na lísteček název své oblíbené pohádky, filmu, knížky.

Lístečky se promíchají, poté žáci hádají, kdo psal. Napíšeme všechny názvy na tabuli, vyber si jeden námět, převyprávěj obsah.

Vypravování dle sluchového vjemu

Pomůcky: CD přehrávač, písnička v cizí řeči, papír

Poslouchej písničku v cizí řeči. Napiš příběh, který je textem písně (vnímání hudby)

Znáte svou vesnici či město, ve kterém žijete?

Pomůcky: žádné

Představte si, že k nám do školy zavítají hosté a my jim chceme přiblížit co nejvíce naši obec. Co jim o ní řeknete?

Neuvěřitelný příběh

Pomůcky: žádné

Vymysli příběh, co se u vás na vesnici nebo u nás v Králíkách mohlo stát, že se tomu ani nebude chtít věřit, ale přece je to pravda.

Přestávka

Pomůcky: žádné

Vypravujte, co byste nejraději dělali o velké přestávce, jak dlouhá by měla být podle vás, vymysleli byste pro ni i jiné výstižnější pojmenování?

Hledá se nadpis

Pomůcky: knihy, časopisy

Učitel čte vybrané úryvky z knih, časopisů, žáci vymýšlí nejlepší a nejmýstižnější nadpis.

Také rádi sníte?

Pomůcky: žádné

Zkuste se zasnít a představit si, že jste vyhráli 1. místo ve sportce, vypravujte nám, co byste s penězi dělali, za co byste je utratili, jak byste je ještě rozmnožili, kam je uložili atd.

Sen

Pomůcky: žádné

Zdál se vám sen, že jste byl na takovém dobrodružném výletě, že se ještě nyní trochu bojíte, ale zároveň je vám líto, že jste už procitli, protože to bylo hrozně prima... jaký výlet to asi mohl být?

Hru můžeme obměnit takto: Nedávno se mi zdál zajímavý sen....

Budu vám o něm vyprávět.

7. POPIS

Kufr

Pomůcky: žádné

Jeden žák si vylosuje obrázek. Začne jej popisovat – jak vypadá, vždy řekne jednu větu. Ostatní hádají. Kdo jako první uhádne?

Prodavač za stěnou

Pomůcky: papír

Prodavač bude popisovat výrobek, vysvětlovat, jak s ním zacházet, ale nesdělí, o co jde. Uhádnete, co nabízí?

Asociace

Pomůcky: papír

Po třídě pošleme nějaký předmět, žáci říkají, co by to mohlo být (skořápka, švihadlo, míček, křída, ...)

Vnímání poslepu

Pomůcky: drobné předměty (kamínek, ...)

Se zavázanýma očima si děti osahají předmět (kamínek), popíšu ho, jak vypadá. Poté učitel daný předmět zařadí mezi ostatní, žák jej musí poznat (i na základě hmatu).

Co jsem?

Pomůcky: žádné

Žák mluví za určitou věc, jak vypadá – ostatní musí uhádnout, čím byl – kdo uhádne jako 1., pokračuje.

Obrázková štafeta

Pomůcky: obrázky

Práce po řadách – 1. člen dostane jednoduchý obrázek, snaží se jej zapamatovat. Pak jde ke druhému žákovi, popíše mu ten obrázek. Po jeho odchodu jej nakreslí a předá dalšímu. Ten si ho prohlédne, vrátí a popíše dalšímu. Bude se shodovat první a poslední nakreslený obrázek?

Byt

Pomůcky: papír

Vymysli název zařízení kdysi, v budoucnu (díra – záchod – rozpouštěč výkalů). Můžeš nakreslit.

Pohádkové postavy

Pomůcky: papír

Jaké jsou nápadné společné znaky (princezen, čarodějnic, čertů, vodníků, ...)? Udělej srovnávací tabulku, nakresli.

Lexikon strašidel

Pomůcky: papír - čtvrtka

Každý dostane čtvrtku, na ni si napíše do rámečku osnovu: jméno, velikost, kde žije, čím se živí, co umí, jak se pohybuje, jak se dorozumívá, kolika let se dožívá. Poté jej na základě popisu nakreslí, čtvrtky se připevní na nástěnku.

Napiš seznam všech strašidel, na která si vzpomeneš.

Vymysli si nadpřirozenou bytost, která by mohla žít nebo strašit v okolí tvého bydliště, popiš ji (vymysli o ní příběh).

Atlas hub

Pomůcky: papír

Vymysli jméno, nakresli obrázek, netradiční způsob zpracování (Aknáč královský – rozdrčená hlavička smíchaná s máslem a pudrem slouží jako výborná mast proti vyrážkám všech druhů.)

Neobvyklé jídlo

Pomůcky: papír

Popis pracovního postupu – představ si, že jsi šéfkuchařem v klubu bláznivých milionářů. Máš za úkol vymyslet zcela neobvyklá jídla a dát jim co nejzvláštnější názvy. U jednoho jídla vymysli popis pracovního postupu. Poté s celou třídou sestavte jídelníček.

Zázračný lék

Pomůcky: papír

Napiš, jak se jmenuje, co léčí, jak se připravuje, jak se využívá, kde ho najdeme.

Čarodějnický lektvar

Pomůcky: papír

Jsi v klubu čarodějnic a soutěžíš, která z vás připraví vítězný lektvar.

Napiš, jaké použiješ suroviny, jak se lektvar připraví, k čemu slouží.

Popis osoby

Pomůcky: žádné

Pane strážníku, ztratil se mi kamarád, jmenuje se, vypadá, naposledy byl oblečen, ...

Jak vypadá? Nečekaně pošleme žáka za dveře, ostatní jej popisují, jak je oblečen

Kdo je to? Jeden z žáků si myslí někoho, koho znají všichni. Poté dávají otázky, kde zjišťují vlastnosti dané osoby – žák odpovídá ano – ne. Ten, kdo osobu uhádne, vystřídá svého spolužáka

Kdo je to?

Pomůcky: žádné

Jeden z hráčů jde za dveře. Ostatní vyberou mezi sebou jednoho, kterého má hádající poznat. Ten se ho pokouší vypátrat otázkami, odpověď však může být pouze ano nebo ne.

Jak na to?

Pomůcky: žádné

Popsat, jak se dostat z netradiční situace: ovázat si prst na pravé ruce, vytáhnout nohu zaklíněnou mezi kmeny, jak přejít na druhý břeh bez mostu, ...

Sympatie

Pomůcky: žádné

Sedneme si do kruhu, vedle jednoho žáka bude po pravici prázdné místo. Ten řekne, koho by chtěl, aby si sedl vedle něho a proč. Ten si přisedne, pokračuje ten, po jehož pravici je volné místo.

Moje charakteristika

Pomůcky: papír

Na čtvrtku nakresli 3 obrázky tvých zájmů, napiš své klady, zápory. Pak polož na lavici (rubem nahoru), vylosuj si čtvrtku jiného – poznáš, kdo je autorem?

Pohlazení x natvrdo

Pomůcky: papír

Vezmeme si pruh papíru, dolů napíšeme svoje jméno. Posíláme po třídě, každý žák napíše hodnocení toho dotyčného, přehne a pošle dál. Poté se předá tomu dotyčnému, ten si přečte své hodnocení buď potichu nebo nahlas

Jak vidíš sám sebe?

Pomůcky: papír

Na papír si vyznač kolonku klady a kolonku záporny, dopiš do nich své vlastnosti. Poté ostatní buď schválí, či opraví.

Povolání

Pomůcky: papír

Nakresli 5 předmětů typických pro dané povolání – ostatní hádají, o které se jedná

Předved' dané povolání pantomimou (dané povolání si vytáhne napsané na lístku), poté řekneš, jak se ti dané povolání líbí a proč

Záhadná věc (zvíře)

Pomůcky: žádné

Vyber si věc nebo zvíře, o kterém (či za které) mluvíš, aniž bys ho pojmenoval: Každé ráno mě vyžene z postele svým řinčením. Někdy bych s ním nejraději praštila, ale smím ho jen zamáčknot. (budík)
Jsem roztomilé černé zvíře, prý přináším štěstí. Ve tmě mi krásně svítí oči, mám jemný, hebký kožíšek, ráda se vyhřívám na sluníčku a líbí se mi, když mě někdo hladí. (kočka)

Nová planeta

Pomůcky: papír

Představ si, že ses ocitl v zemi, kde lidé bydlí ve květech obrovských květin. Popiš, jak to tam vypadá, jaké to v květinách je, čím se živí,..

Dvojice

Pomůcky: papír, tužka, obrázky, podložky

Dva žáci si sednou zády k sobě, opěradly se dotýkají, navzájem na sebe nevidí. Jeden z nich má v ruce obrázek, druhý papír s podložkou, tužku. Ten s obrázkem postupně popisuje obrázek tak, aby jej druhý co nejdříve namaloval (výstižný popis, od nápadných znaků k méně nápadným, pomalé tempo). Druhý naslouchá, kreslí, nesmí komunikovat, nesmí se na nic vyptávat. Po namalování obrázku – konfrontace, objasnění, čemu jsem nerozuměla, výměna rolí. Na závěr výstavka – originál + kresba.

Hry s knoflíky

Pomůcky: různé druhy knoflíků

Jednoduchým cvičením je popisování knoflíku, který si poslepu vybereme, ukryjeme za zády a prostřednictvím hmatu zjistíme jeho velikost, tvar, materiál, počet dírek, snažíme se určit barvu a zvolíme oděv, na který bychom knoflík použili.

Další varianta je hledání knoflíku podle popisu – princezna ztratila vzácný knoflík a ten byl (princezna se snaží o co nejpřesnější popis s výjimkou barvy)

Pytlík dobrot

Pomůcky: zabalené bonbony

Děti sedí v kruhu, zády k sobě a mají zavřené oči. Postupně každému z nich dáme možnost, aby si ze sáčku vytáhl jeden zabalený bonbón. Podmínkou však je, že nikdo nesmí promluvit. S vybranou sladkostí pak udělá to, co se s ní udělat má. Obal, který mu zůstane v ruce, zmuchlá a schová v dlaní. Teprve, když si všichni vybrali, mohou otevřít oči a otočit se v kruhu čelem k sobě. Do dlaně se však nesmí podívat. Děti pak postupně popisují chuť svého bonbónu, jeho tvar a strukturu. K tomu přidávají i představu barev, které by vzhledem k chuti mohl mít i obal. Když všechny děti popíší chuť svého bonbónu, hledají ty, které měly stejný druh jako oni. V takto vzniklých skupinách se znovu upřesní jeho chuť, tvar a strukturu. Jsou-li přesvědčeny, že patří do stejné skupiny, prokáží se vzájemně

svým obalem.

Hru je možné hrát i s kousky ovoce či zeleniny. Podmínkou však je, že cokoliv dětem nabídneme, musí být zabaleno.

Co mám v ruce?

Pomůcky: různé předměty

Děti si poslepu vyberou z připravených předmětů jeden a hmatem poznávají jeho vlastnosti, aby podle nich mohly určit, o jaký předmět se jedná. V jiné variantě hráči slovně popisují svůj hmatový vjem a ostatní se snaží určit jejich předmět.

Kouzelná hostina

Pomůcky: žádné

Při této imaginární hostině děti popisují chuť vybraného pokrmu. Většinou je to ten, který mají skutečně rády a jehož chuť si dokážou dobře vybavit.

V jiné variantě to však může být i velice nedobrá hostina, sestavená z jídel, která jim nechutnají.

Obrázková štafeta

Pomůcky: papír (delší)

Do horní části papíru nakreslíme jednoduchý obrázek, přehneme papír, na volné místo obrázek popíšeme. Pošleme dál. Další si přečte popis obrázku, namaluje ho, přehne, popíše. Pošle dál. Bude se shodovat obrázek poslední s prvním?

S čím si nejraději hraje?

Pomůcky: hračky

Popište nám vaši nejoblíbenější hračku. Popište nám hračku, kterou si velmi přejete...zda na ni ostatní přijdou? Hádáme.

Jeden žák si myslí nějakou hračku, ale neprozradí kterou. Podrobně ji bude popisovat, ale nefekne její název. Ostatní hádají... mohou napsat na lísteček, společně zkontrolovat.

Smutná aktovka

Pomůcky: aktovka

Co myslíte, může být vaše aktovka smutná? Popište, jak se o ni staráte... jestli ji házíte klidně na podlahu, až to bouchne nebo do ní někdy kopnete či ji hodíte pod postel nebo do nějakého tmavého koutu v pokojíčku.

Popište svoji aktovku, co máte dnes v aktovce, ale bez dívání! Co máte dnes v kapse vpředu. Co máte uložené v kapsách uvnitř. Co máte v kapsách na boku? Poté zkontrolujeme, zda žáci opravdu ví, co v kapsách nosí.

Jeden žák si zvolí nějakou věc, kterou nosí v aktovce (nejlépe něco neobvyklého, co hned ostatní nepoznají) a ti pak hádají kladením otázek, na které se smí odpovídat pouze ano x ne.

Vaříme v Prima vařečce

Pomůcky: žádné

Představte si, že vás pozvali do tohoto pořadu v televizi a vy jim připravíte nějaký zajímavý recept, který znáte nebo jste o něm slyšeli. Popište nám ho.

Tajemné zvíře

Pomůcky: žádné

Vědci objevili pod hladinou moře, ve vesmíru, zmrzlé pod sněhem atd. tajemné zvíře, které se nepodobalo žádnému známému zvířeti. Popište, jak asi mohlo vypadat, jestli byste se ho báli, co třeba mohlo dělat, jaké vydávalo zvuky, jak se pohybovalo atd. Zvíře si můžeme i společně namalovat a popisovat, co malují a proč.

8. DOPIS, INZERÁT, REKLAMA

Inzeráty

Pomůcky: papír

Napiš seznamovací inzerát v historických érách: (lovec mamutů, otrok, rytíř, komunista, ...)

Každý si napíše inzerát, vyvěsí ho na vývěsku ve třídě. Každý si vybere 1 inzerát – ne ten svůj a předvedou, jak by se dohodli o koupi či prodeji věci.

Napiš seznamovací inzerát do novin. Jak se popíšete? Jakého člověka hledáte?

Reklama

Pomůcky: papír

Vyber si jeden výrobek z drogerie (potravin, ...) a vymysli na něj slogan

Z názvu výrobku jsou počáteční písmena charakteristikou daného výrobku (ARIEL – aktivně, rychle, i ekonomicky léčí (prádlo od špíny)

Vytvoř reklamní plakát tvé firmy (nezapomeň na slogan, obrázek, název firmy a adresu)

Dopis

Pomůcky: papír

Napiš dopis známé osobnosti, tvému idolu.

Napiš dopis jako poděkování, omluvu některému spolužákovi.

Napiš dopis svému oblíbenému x neoblíbenému jídlu, poté odpověď toho jídla.

Napiš dopis své oblíbené literární, pohádkové, filmové postavě (co se mi na ní líbí, co ne, co vykonala dobrého, ...)

Na daná slova. Napiš dopis, ve kterém se budou vyskytovat tato slova: dopis, Veronika, kružítko, deka, pišťalka, ubrus.

Napiš dopis, který bude obsahovat něco, co tě trápí, žádost o radu.

Dej ho na smluvené místo. Každý žák si musí vzít jiný dopis než svůj a odpovědět na něj. Poté jej dá opět na smluvené místo. Poradil mi můj spolužák?

Dopis

Pomůcky: papír, psací potřeby

Napiš dopis nemocnému spolužákovi, který se lečí v nemocnici nebo doma tak, aby ho potěšil a rozveselil. Popřej mu brzké uzdravení.

Dopisovat si chtějí

Pomůcky: papír, psací potřeby

Představte si, že píšete dopis úplně neznámé dívce či chlapci. Znáte jen jejich adresy a víte, že si chtějí dopisovat s kamarádem, kamarádkou. O vás však nic nevědí. O čem byste jim v prvním dopise napsali? Neměli byste zapomenout se sami představit, uvést věk, školu, určitě zájmy a napsat třeba i něco o své rodině. Dále pak můžete zjišťovat, o co se ten nový kamarád zajímá, zda má sourozence, kam chodí do školy, do jaké třídy. Jak tráví svůj volný čas, co rád čte, jaká hudba se mu líbí, oblíbení zpěváci, skupiny, zvířátko,...

9. SPOLEČENSKÝ STYK

Pozdrav:

řekni, jak se ráno přivítáš s: učitelkou, spolužáky, maminkou, ...

řekni, jak se rozloučíš, když odcházíš ze školy s: učitelkou, spolužáky,

řekni, jak se rozloučíš, když jdeš večer spát

Poděkování:

poděkuj za pomoc: dědečkovi, spolužákovi, učitelce, mamince, kamarádovi

Prosba:

požádej o pomoc s těžkým nákupem (tatínka, kamaráda)

požádej o půjčení gummy (spolužáka, sourozence)

Omluva:

zapomněl jsem napsat domácí úkol (říkáme učitelce, mamince)
zapomněl jsem cvičební úbor či jinou pomůcku
pozdní příchod do školy
za ztrátu klíčů od bytu

Přání:

mamince, babičce, kamarádovi k dnešním narozeninám, k vánočním,
velikonočním svátkům

Televizní soutěž

Pomůcky: žádné

Jako nový hráč se musíš představit – jmenuji se, bydlím, učím se
(pracuji), moje rodina, moje záliby

Telefonování - odpověď na inzerát

Pomůcky: papír

Napiš inzerát. Místo adresy napiš své telefonní číslo (i imaginární).
Poté se dají inzeráty na vývěsku, každý si musí vzít inzerát někoho
jiného. Učitel zopakuje pravidla správného telefonování a vyvolá
žáka. Ten vytočí číslo (přečte jej), ten druhý si zazvoní a zvedne si
telefon. Představí se navzájem a vedou rozhovor na téma inzerátu.
Ukončí jej a třída hledá nedostatky, na co zapomněli (dojednat cenu,
zeptat se na adresu, způsob předání, ...)

Vzkaz na záznamníku

Pomůcky: žádné

Zanechej na záznamníku vzkaz (učitel je záznamník, různé vzkazy).
– omluva žáka ve škole, odhlášení obědů, ...

Telefonujeme

Pomůcky: telefon

Telefonuješ svému kamarádovi, se kterým musíš nutně mluvit o
něčem tajném, ale ohlásí se jeho tatínek či maminka... Co řekneš?
Předved'

Předved', co řekneš, když se omylem dovoláš na jiné číslo, než jsi mínil... (neznámý člověk, prezident naší republiky, známý zpěvák či zpěvačka...)

Pozvánka

Pomůcky: papír, psací potřeby

Sestavte pozvánku na oslavu svých narozenin, sportovní utkání, společný výlet, karneval, besedu se známým hercem, zpěvákem, sportovcem,...

Nezapomeňte uvést nezbytné údaje: místo konání - kde?, Čas konání - kdy?, Druh akce - co?, Pořadatel - kdo?

Dotazník

Moje oblíbená literární postava – na každou otázku odpověz (stejným způsobem – filmová postava, můj idol, zpěvák, pohádková postava, ...):

Autor, název knihy:

Jak jsem se dostal ke knize?

Kdy jsem se s postavou seznámil?

Jméno postavy:

Věk postavy:

Bydliště

Povolání

Rodina – velikost

Výška

Váha

Vlasy (délka, barva, jak často chodí k holiči, jak často si je myje)

Oči

Zvláštní znamení na obličeji

Typické oblečení

Oblíbená barva

Co jí koupím pod stromeček

Co jí uvařím, když ji pozvu na návštěvu?

Za jakou vlastnost bych ji pochválil?

Která vlastnost se mi na ní nelíbí?

S kým by si ve třídě rozuměla, s kým ne, proč?

Dopis této postavě.

Zdroje:

- Jadvižáková, H., Reitterová, L., Vaňková, J.: Řečová výchova 1 - náměty pro hodiny řečové výchovy pro první ročník zvláštní školy. Compacta, Brno 2003
- Jadvižáková, H., Reitterová, L., Vaňková, J.: Řečová výchova 2 - náměty pro hodiny řečové výchovy pro druhý ročník zvláštní školy. Compacta, Brno 2004
- Jadvižáková, H., Reitterová, L., Vaňková, J.: Řečová výchova 3 – pracovní sešit pro 3. r. zvláštní školy. Compacta, Brno 2005
- Fraiová, J., Dvořáčková, I., Pohanková, V.: Učíme se mluvit – malý logopedický sborník. Žďár na d Sázavou 1994
- Pišlová, S.: Jazykové hry. Praha 2008
- Ječná, K.: Nuda při češtině? Ani nápad! Praha 1999
- Ječná, K.: Miniprojekty v českém jazyce. Mladá Boleslav 2001
- Houška T.: Škola hrou. Tomáš Houška nakladatelství a vydavatelství, Praha 1991
- Iva Maráková: Pranostiky a hry na celý rok.
- Hádej, hádej, hadači, Nová škola Brno
- [www. predskolaci.cz](http://www.predskolaci.cz)
- <http://www.hranostaj.cz/hledej.html>
- Bláhová, K.: Dramatická výchova ve škole - DVPP
- Mgr. Blanka Rozehnalová Ph.D., katedra českého jazyka a literatury PdF UP, DVPP
- Mgr. Zdeněk Petržela, DVPP